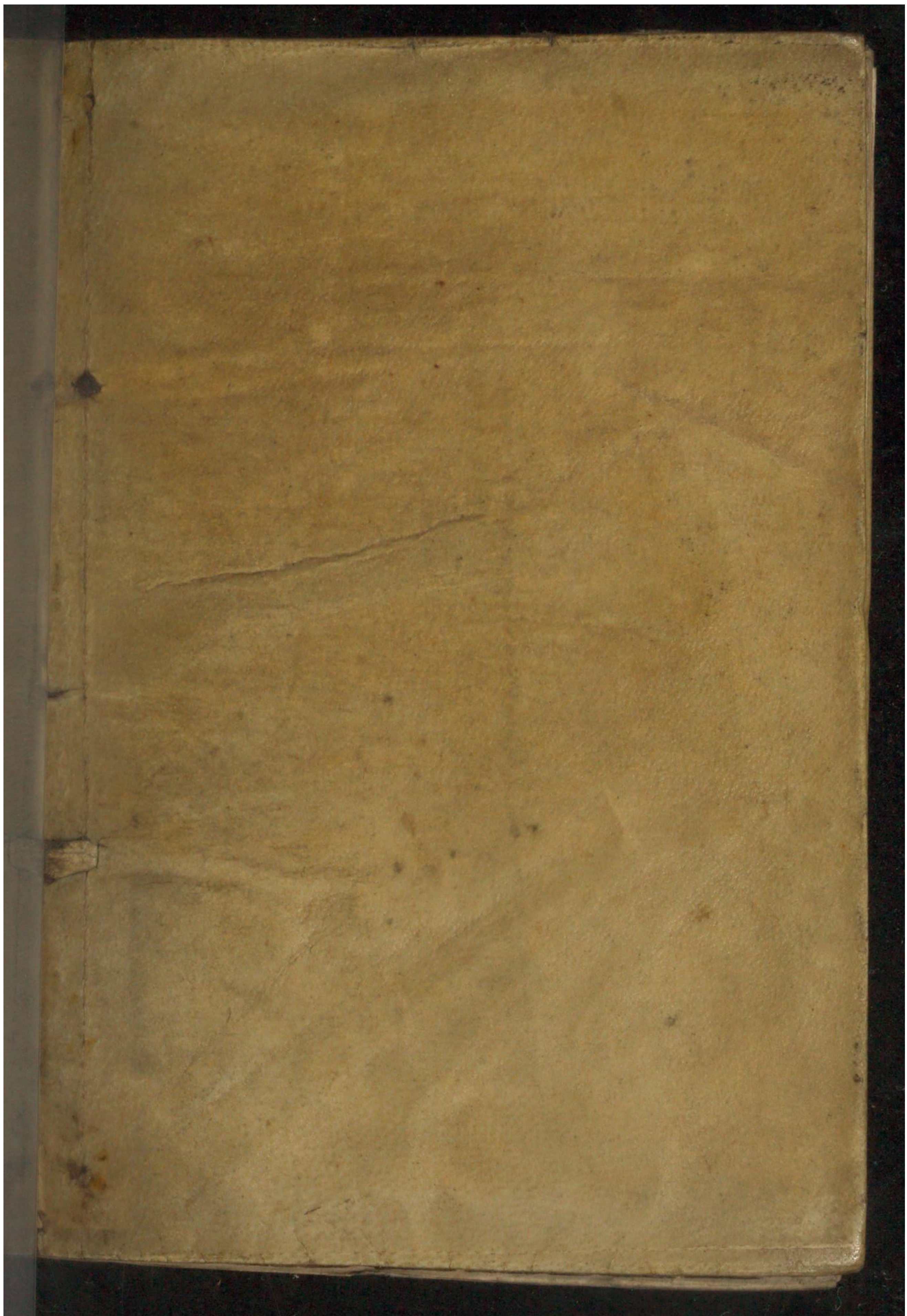
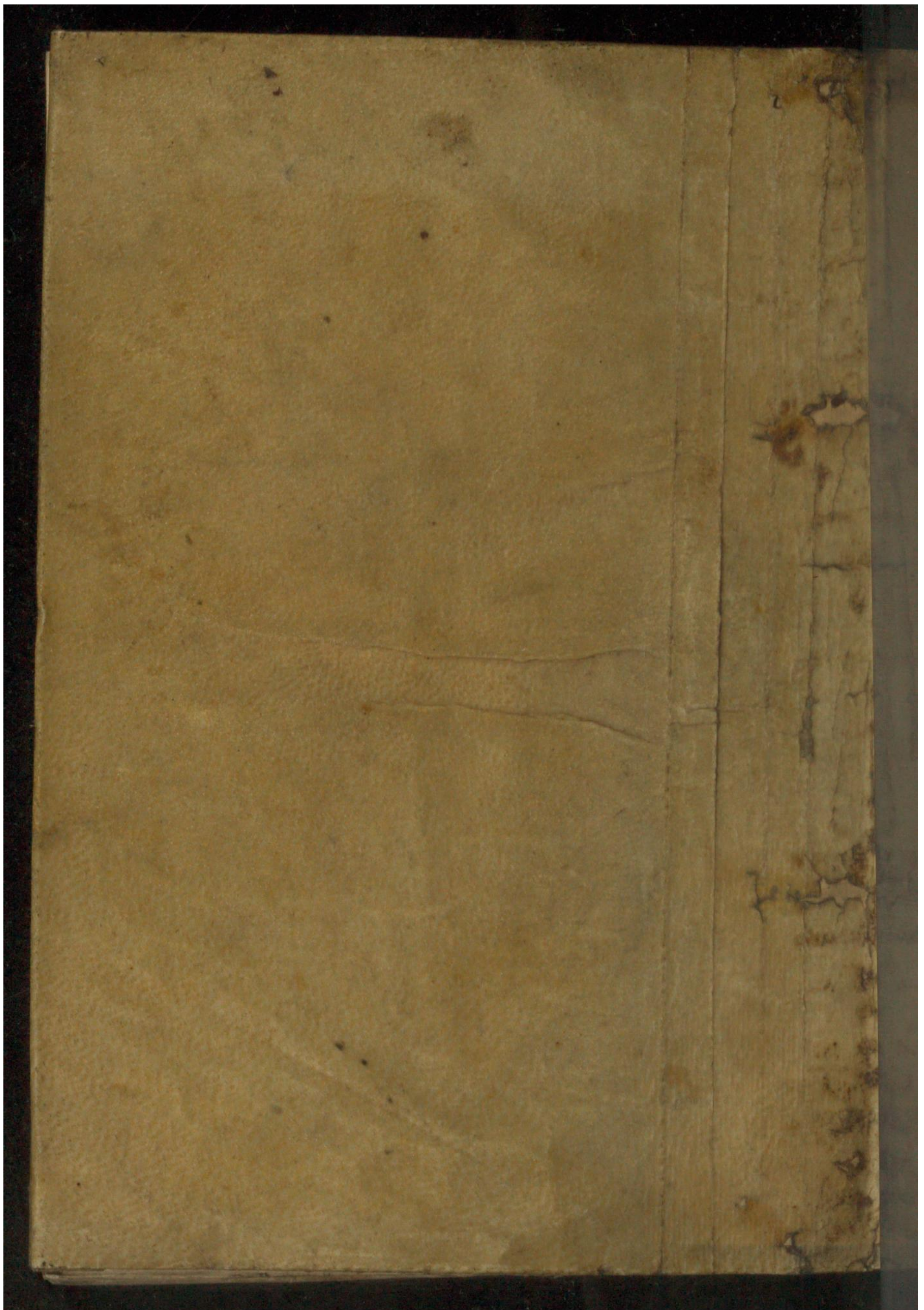

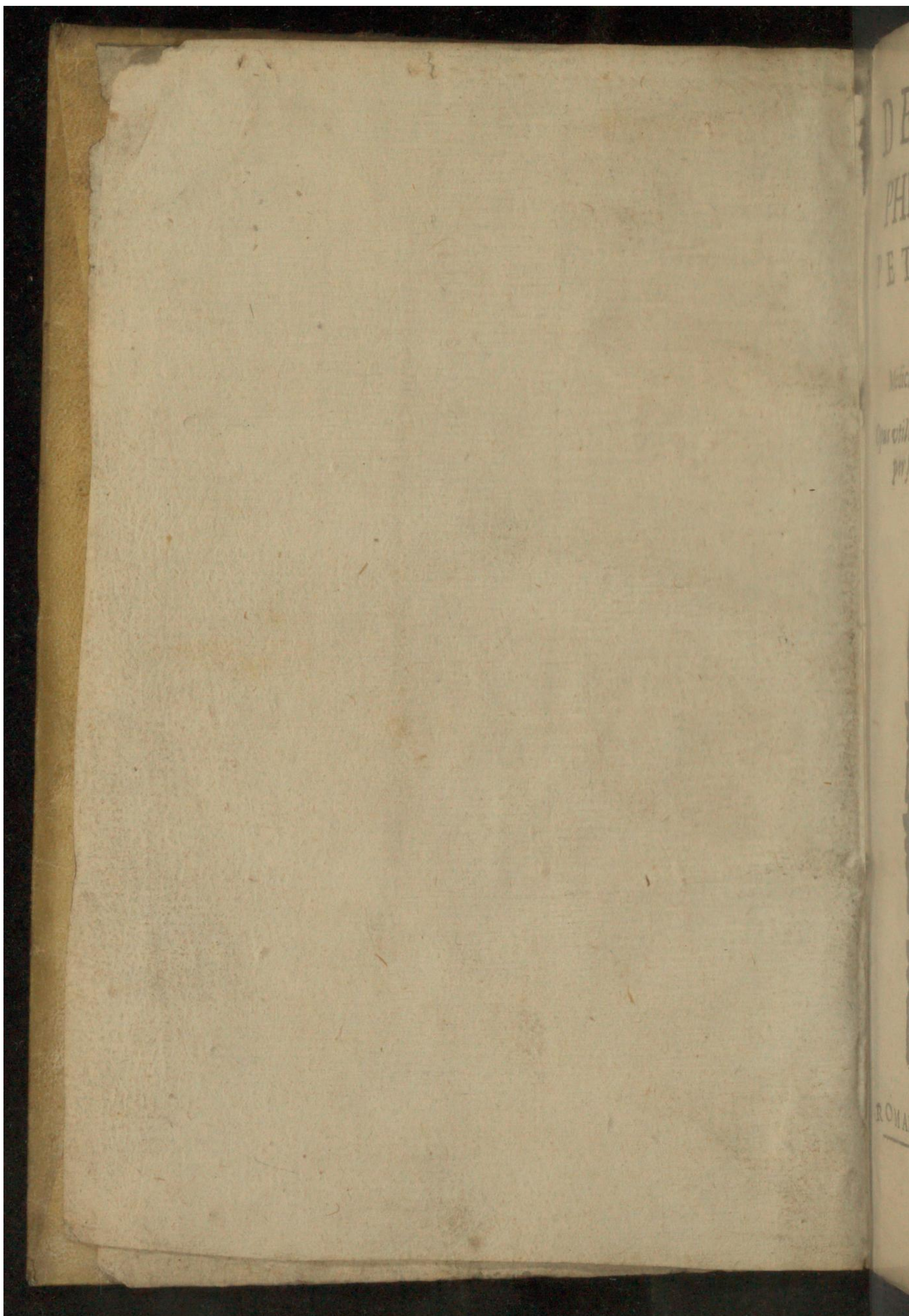

Chisle 8/4/10

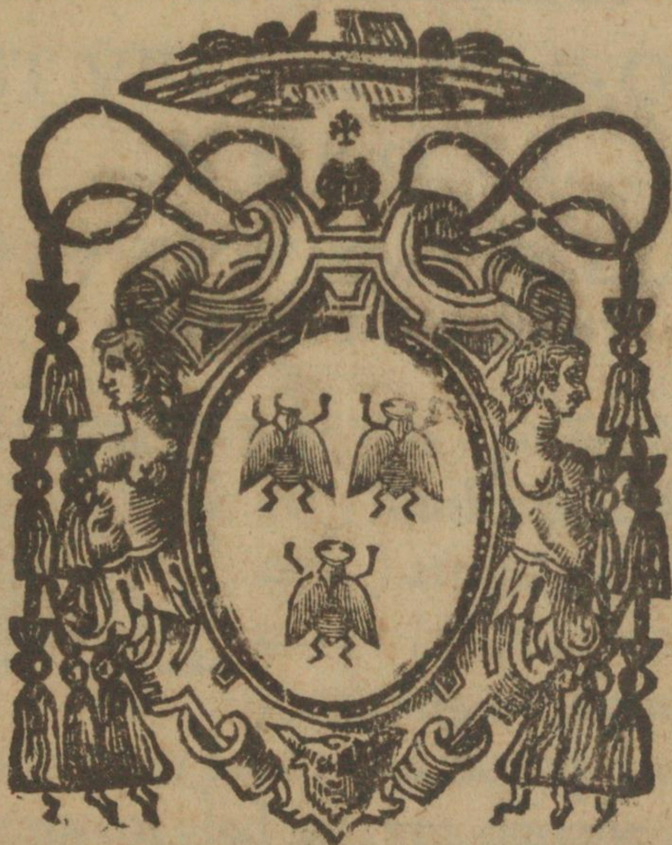

DE ABVSV PHLEBOTOMIAE

PETRI CASTELLI ROMANI

Medici, & Profeſs. in Almæ Vrbis Gymnaſio.

Opus vtile, atque neceßarium ijs Medicis, qui tutò per ſanguinis mißionem mederi volunt.

ROMAE, Typis Franciſci Corbelletti. MDCXXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTR.^MO ET REV.^MO
PRINCIPI
FRANCISCO BARBERINO
S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO,
ET VRBANI VIII. P. O. M. NEPOTI.

PETRVS CASTELLVS Romanus Fœlicitatem.

RDVA profectò res est (Illustrissime Princeps) artificialis Medicina. Neque enim qui medetur, se ipsum tantummodo præstare debet opportuna agentem; sed ægrum quoque, assi-

dentes, & extrinſecùs occurrentia om-
nia ad Medici nutum expedita eſſe, &
ſe accommodare eſt opus. Ι'ατρός au-
tem, (qui iurè artifex vniuerſalis, &
Magiſter dicitur, ob ſcientiarum om-
nium cognitionem, quibus imbutum
eſſe, eum par eſt) vt ſit aptus ὑπηρέτης
τῆς φύσεως deſideratur in primis ille, (ad
hoc, vt ex arte mederi poſſit) qui bo-
nus φιλόσοφος eſt, clarè id Galeno probā-
tè in libro inſcripto. Quod optimus
Medicus, qui optimus Philoſophus.
Et dedecet ipſum in Anatomicis diſſe-
ctionibus non eſſe verſatum, dubitarè
enim quis poſſet, an partium ſitus, lo-
caq; affecta nota habeat. Sed maximè
eundem Aſtronomicis imbutum eſſe
ſcientijs conuenit: vt de futuro morbi
euentu aliquid certi præſagire valeat,
ac tēpus agnoſcat rectè offerendi re-
media. Medicinæ verò partem illam
Theoricam, quæ morborum eſſen-

tias,

tias, differentias, causas, signa, atque indicationes, si non ad vnguem adeptus quis fuerit, medici nomen nullo merebitur pacto. Atqui nequè satis hæc sunt ad optimum constituendum Medicum; sed totidem etiam circa praxim in eo requiruntur dotes, & scientiæ: si quidem optimo artifici propriæ artis instrumenta ignorare non licet, quæ nil prorsus aliud sunt, quàm τὰ φάρμακα tum simplicia, tum etiam composita, quapropter simplicium cognitionem habere oportet Medicum, non Vegetabilium modò, sed etiam Mineralium, & Animalium: His vt accedat, etiam necessarium est, compositionum, & præparationum cognitio, vt vulgarium (quas communiter obseruant Pharmacopœi) ita quoque exquisitiorum, (quas introduxerunt Chimici) Sed nequè his contentus esse potest

optimus Medicus, (tanta est Artis difficultas!) verùm Alimentorum vires, & præparationes exactè priùs considerasse eum conuenit, quàm victus rationem ægro præscribere audeat. Requiritur denique etiam Chirurgicæ operationis vsus, & scientia, vt perfectus in medendo euadat, nec in Phlebotomiæ præsertim vsu errata committat: quibus aptè instructus Medicus, si Scientiæ coniunxerit Exercitationem medicam, is procul dubio optimus erit iudicandus: alioquin altera tantùm parte præditus iurè claudicare dicetur.

Hæc omnia iam olim ego præmeditatus fui, & ideò diu noctuque, ac totis viribus conatus sum, cunctas Medicinę partes commemoratas adipisci, vt in optimum (si per me fieri posset) euaderem medicum, nullis parcens laboribus, nullis expensis,

nullis

nullis periculis, quantùm autem profecerim aliorum esto iudicium. Hoc vnum in memoriam reuocabo, adeò me Philosophiæ operam dedisse, vt meruerim onus suscipere, te iubente (Illustriss. Princeps) eam publicè in Romano Gymnasio docendi. In Medicina autem, & Theorica, & practica quid ex triginta annorum laboribus consequutus sim, ex libris meis de Vomitu, de Suffumigijs, de Aquis Romanis, & ex Epistolarum decadibus X. ex consilijs, &c. cuique facile innotescet; nec minùs certè laboraui in Herbarum, ac fossilium inuestigatione, vti, tum edita, tum edenda Hippocratis materia Medica fidem faciunt. sed Animalium perscrutatio adeò mihi grata fuit, vt opus meum de Insectis ob rei difficultatem, & raritatem potiùs inuidiam, quàm laudem iam mihi parere sciam.

Intactas nec volui medicamentorum vtraſquè relinquere præparationes: Nā & de Duratione Medicamētorum, & Pharmaceuticam artem, & Pharmaconomaſticum, & Antidotarium ampliſſimum conſcripſi, nec non etiam Chimicas Quæſtiones, & alia multa.

Ex tot tantiſquè meis laboribus, ex tot vigilijs, atquè lucubrationibus, nil aliud lucratus ſum, nil mihi comparaui aliud, quàm detractiones multas, inuidias, odia, & inimicitias eorum, qui, quæ ipſi ignorant, alios etiam ignorare cupiunt. Hæc munera! Hæc præmia virtutis! hoc ſolamen laborum! ſed ita adhuc; aliud ſpes mihi præſagit in futurū, at figulus figulum odit. Interim ego ſub vmbra fauſti, fœliciſque nominis tui (Card. Ampliſs.) recubans, detractationeſque nihili faciens de Abuſu venæ ſectio-

nis

nis breui libello agere decreui, ne Iuuenes, à ſumma benignitate tua mihi erudiendi conceſſi, in aliquem circa ipſam incidant errorem: quod à te (Principum Princeps) accipi velim, vt grati animi mei ſignum ob tot tantàque accepta beneficia. faxit Deus, vt maiora etiam in me conferre velis, vt vales, ita ex animo Neſtoreos tibi ſanctiſſimoquè Auunculo tuo deprecabor annos.

Per-

Perilluſtri, & Reu.mo D. D.

IVLIO MANCINO SENENSI

S. D. N. VRBANI VIII.

MEDICO A CVBICVLO,

PROTHONOTARIO APOSTOLICO,

ET CANONICO VATICANO.

PETRVS CASTELLVS ROMANVS S.P.D.

VI lites habent Iudicem quærunt, & Iuſtum, & Sapientem, et Propitium. Mihi controuerſia eſt de ſanguine mittendo, ad te igitur iurè confugio; (admodum Illuſt. & Reueren. Mancine) æquitas enim tua ſuſpenſa non eget Hedera, quum adeò nota omnibus ſit, vt à me verbis extolli non debeat: ſi Sapientiam quæro, Medicorum ſapientiſſimum te indicauit

ille

le, qui sua Sapientia, & Dei gratia, in
apientissimos dominatur, suæ valetu-
ini te præfecit, atque tuæ prudentiæ eam
psam commendauit. Causa mea est
Medica, Medicum ideò aptè eligo Iudi-
em. quem si propitium benignumque
luribus in me collatis beneficijs hucus-
uè nactus sum, eundem & in posterum
uturum spero. Te igitur quæro (per
llust. & Reueren. vir) æstimatorem,
Arbitrum eligo, & te constituo Iudi-
em disceptationis huius meæ de Abusu
venæ sectionis, in qua ostendere conatus
um, quàm breuissimè, tum peccare eos,
ui nimis parcè, tum qui nimis abun-
anter sanguinem è Vena mittunt, con-
edat medicinæ creator summus Veri-
ati consentanea me proponere. Vale,
valetudinemq; tibi bonam seruet Diuus
Lucas Medicus cuius hac die natalitia
olimus. Anno. 1628.

AD

AD MEDICINAM ALLOQVVTIO

De Perill. & Excell.mo D. D. Petro Castello Romano, Philosopho, & Medico præclarissimo, Chimiæ, & Botanicæ peritissimo, ac in Almæ Vrbis Gymn. profess. digniss. Præceptoriq. suo cariss.

MICHAELIS MASSINI CHIENSIS.

Ἴδρις ἀκεσορίη χαίροις παυπείροχε τέχνα
τῶν ἀσκληπιαδῶν δία ἐπαγγελίη
Ἀντιπάλους μὴ πτώσε τεοὺς πλέον, ἄπτοος ἴσθι
Ἀκροπόληος ἔσω ναιετάουσα Πέτρου.
Οὐκ ἐνόησες ὅπως τόγε νῦν ὑπερήσπισεν ἥρως
σεῖο; τὸν ὑβριστὰν πάμπαν ἐλεγξάμενος;
Ὅς ῥ᾽ ἀθυροστομέων φάσκει καλὸν ἔξοχεν εἶναι
ἐκφλεβὸς ἀῤῥώστων ἄπλετον αἷμ᾽ ἀρύειν,
Ὡς προμάχων προμάχισε Πέτρος μεγαλώνυμος ἀγνὸς
οὐκ ἄρα μάψ τοίην ἔσχεν ἐπωνυμίην.

IN-

INDEX.

A

Aui-

Era-

E

F

G

Medi-

M

N

O

P

S

Ste-

FINIS.

ERRATA.

Pag.	Lin.			
6	6	Languius	*Lege*	Langius
8	9	perfectò		profectò
12	6	num. 1.		num 5.
28	12	retinere		retineri
34	13	abtinenter		abſtinenter
42	6	moriri		mori
44	7	veriare		variare
59	25	ſanguinis		ſanguis
65	21	V. S.		V. G.
66	4	quod		qui
73	13	adeſto		adeſtote
95	12	ſæpa		ſæpè

Alia Lector amicus emendet.

AD STVDIOSISSIMOS IN ALMÆ VRBIS GYMNASIO MEDICINAE CANDIDATOS.

PETRVS CASTELLVS ROMANVS eiusdem Gymnasij Professor S.

VLLVM profectò (ornatissimi Iuuenes) citiùs, præstantiùsquè in Medica arte remedium ipsa Phlebotomia haberi posse videtur: hoc siquidem quasi repentè exoptatam adipiscimur sanitatem, si, prout Artis pręcepta, & dogmata iubent, adhibeatur. Contrà tamen, his ignoratis, & in abusum si conuersum fuerit, non salus, sed pernicies præstò erit. Et quod doctissimus ille de Pharmacia edixit, esse nimirùm veluti nouaculam acutam, quæ in manu Pueri, vel insipientis inutilis, ac nocua omninò est etiam ipsi tractanti, à sapienti autem viro adhibita ad plurima vtilis fit. Nos idem de Chirurgico hoc opere dicere aptè possumus: Phlebotomia nempè, si

Phlebotomiæ diuersus vsus.

in bonum Medicinæ vſum trahatur ab Erudito Medico, certam pollicetur ægrotanti ſanitatem: ſi verò quis, qui genuinas normas, verumq; phlebotomiæ vſum ignoret, eam adhibere voluerit, pro ſanitate mortem inducet. Prauum phlebotomiæ vtendi modum *Abuſum* vocamus. *Vſum* verò, quùm rectè adhibetur. Vt igitur Vos Alumni Scholæ Romanæ omnium nobiliſſimæ, Eruditiſſimæque cauere poſſitis Abuſus, qui in Venæ ſectione patrãtur; ſciatisque Verum, & legitimum ipſius vſum, duabus hiſce Epiſtolis decreui Vſum, & Abuſum phlebotomiæ oſtendere; & primo quidem Abuſum explicabo, vt cognoſcatis, antequè oculos vobis ſemper ſint (ſtudioſiſſimi iuuenes) pericula imminentia à praua venæ ſectione, & nè à vobis petentium ſanitatem ægrorum Homicidæ potius, quàm ſeruatores ſitis, eo potiſſimùm opere, à quò rectè imperato, quod deſiderabatis impetrare potuiſſetis, malorum, indoctorumque Medicorum more, qui lucro intenti, nec ſtudijs operam nauant, nec in morbis requiſitas indicationes norunt, putantque ſola phlebotomia omnes depelli poſſe morbos; quod de facto accidit, quum, & morbum, & vitam eodem tempore ab ægrotante tollant. Et ſe Medicos venditant! Equidem pro certò habeo, quod ſi à me ſcribenda attento animo legeritis, & exactè conſideraueritis, memoriæque mandaueritis, fore, vt in curandis ægrotantibus, adhibendaque ſanguinis miſſio-

Occaſio ſcribendi.

Adhortatio ad diſcipulos.

missione admodum cauti, ac circumspecti futuri sitis: tradam enim exactam priscorum Medicorum doctrinam, necnō communem Illustris Scholæ Romanæ vsum ipsa in phlebotomia adhibenda. Qui, quæso, tutò curabit Medicus, abusus suæ artis præstantissimo instrumento? cuius peccatum quodlibet circa excessum, defectum, locū, tempus, modum, numerum, &c. certissimam affert necem? aggrediar igitur alacriter prauæ Venæ sectionis explicanda nocumenta, in vestram gratiam (nobilissimi adolescentes) simul etiam afferam quædam Eruditioribus non ingrata futura.

Incumbendum igitur est toto animo, & studio omni in sermonem περὶ καταχρήσιος τῆς φλεβοτομίας. Duplex autem est Abusus circa venæ sectionem, aut enim est ἔκλειψις, aut ὑπερβολή. de Defectu priùs, posteriùs verò de excessu agam.

περὶ ἐκλείψιος

PEccauerunt non pauci antiqui Medici venæ sectionem in suis ægrotantibus omittentes. Arisippo enim Anidio primùm auctore de explodendo venæ sectionis vsu dogma suscitatum est; Galeno teste de Venæ s. ad Erasistratum. cap. 2. Crisippus autem Cnidius (vt inquit idem de cu.ra. per sang.m. cap. 2.) venæ incisionem ex omni medicinalium præsidiorum numero tollendam censuit. Secuti hunc sunt sui discipuli, & ipsi apud Græcos Qui fuerint hæmophobi.

clari, Medius, & Aristogenes. His etiam magis Erasistratus, ad summos euectus honores Chrysippi seruauit sententiam, habuitque asseclas, discipulosque plurimos, vt Apœmantem, Stratonem, & alios. Cõtra quos αἱμόφοβες, seu sanguisugos duobus, seu potiùs tribus libris disputauit Galenus. Atque plurimos Romæ existentes Erasistrateos adeò debellauit, vt mutata sententia, relictaq; sanguinis auersione in contrarium iuerint vitium, carnificesque cruenti fuerint redditi, vndè à Galeno iterum reprehenduntur de Venæ sect. ad Erasistrateos. tum cap. 1. tum 6. tum deniquè vltimo. eo, quod nimis temerè, nimisque damnosè ipsum emiserint sanguinem. Verum autem, & liberalem, sed non prodigum, nec auarum mittendi sanguinis vsum aureo libello nos docuit ipse Galenus, quem Arabes Medici totis viribus imitari conati sunt, præsertim verò Auicennas eorum princeps, qui ad vnguem ferè omnia quæcumque à Galeno, & Hipp. de Venæ sectione tradita fuere in suum caput de Phlebotomia transtulit, neque ab illis vnquam recessit, nisi magna vi coactus; itaque Auicennæ Opus nil aliud est, quàm Hipp. & Galeni monumenta mutato ordine in linguam Arabicam translata; & deplorãda quidem est, non autem accusanda, calamitas illa, quæ in Versionibus Arabum scriptorum contigit, nempè in latinum sermonem fuisse conuersa ab interpretibus, barbarè admodum loquentibus

Erasistratei conuersi à Galeno.

tibus

tibus. an quia barbara ſit latina verſio culpandus eſt Arabicè ſcribens? quare mirari ſubit de ijs omni impetu in Arabes irruẽtibus, atque ſcribentibus. *Artes omnes liberales, & ſcientiæ, & Medicina in primis in Arabum, aliorumq; Barbarorum manus inciderunt, à quibus erroribus infinitis deturpata eſt, adeò, vt nullum pristini decoris veſtigium in ea agnoſci poſſit, inter quos, et Eraſiſtratea illà Hæmophobia iterum ab inferis in lucem reuocata.* adduntque Medicinam Barbarorum Tyrannide oppreſſam à neotericis in libertatem eſſe redactam, & alia ſimilis cenſus, ex quibus pauca nunc confutanda eligere placuit. Arabes accuſati.

Sciant autem Diſcipuli mei Medicinam nunquam fuiſſe Tyrannicè ab Arabibus depreſſam; ſed liberam, & in maxima dignitate, atque veneratione apud ipſos extitiſſe, atque diligentiſſimè fuiſſe excultam, ac exornatam magnificè: imò quùm aliæ nationes eam Tyrannicè opprimebant, quando nimirùm ea ipſa, ſine Hippocratis, ſine Galeni, ac ſine alterius magni viri legibus abutebantur, illa conſultò, & cogitatò ad Perſas primùm, vbi erat Auicenna, deinde ad Hiſpanos, inter quos Auerroes Cordubenſis erat, confugit, vbi gentium erant Medici Arabes, & ſimul commigrarunt Hippocrates, Galenus, cæteriq; Grçci, atque tutiſſimò ſeſe receperunt, benignè autem ab illis primò accepti fuere, poſtea Hiſpani amplexati ſunt eoſdem, adeò, vt breui ciues Arabes in Hiſpania Mauri dicti.

Hispanoarabes declamati fuerint, vbi, quum iam Arabicè loquerentur Hipp. atque Galenus; huiusmodi loquendi modum deserere cæperunt non multò post: quoniam Toleti Gerardus Cremonensis Auicēnam latinè reddidit, vt refert Languius lib. 2. Ep. 2. ac tandem in Hispania tam Auicennas, & Arabes, quàm Hipp. Gal. & cæteri Græci permanserunt pacificè: priuata interim Gallia, priuata Germania, nec non iucunda Italia etiam orbata præclaris Medicinæ luminibus, optima Medicina, vt potè exulibus Hippocrate, Galeno, cæterisque veteranis ducibus. Adeò autem diligenter exculta fuit apud Arabes; adeò tandem apud Iberos adoleuit Medicina, & philosophia; vt vtramque dimidio propemodum auctam fuisse certissimò dicendum sit, quod nolint, velint alij, fateri oportet. Immo Parisiensis schola, quam *Arabes in æternum proscripsisse*, dicit quidam, vtitur omninò Arabum inuentis, scilicet medicamentis ab arabibus inuentis, & ad nos comportatis, neque ipsi mentiri licet, etiamsi palam id fateri erubescat, nec mirum, quia Arabes illi Medici præstantissimi fuere, vel Hispani, vel ab Hispanis accepti. Verùm exactè consideranti innotescet Fernelium Gallum doctissimum in suis operibus, vt plurimum Auicennæ verba transtulisse in elegantiorem loquendi modum, & sic suum doctissimum librum conflasse. Nos tamen nunc Medici omnes (si verum fateri veli-

Schola Parisiensis vtitur Mesuæ antidotario.

Arabū medicorum prętātia.

velimus) diſcipuli, ſequaceſque ſumus Arabum in ea Medicinæ parte, quæ medicamenta complectitur : habendæ igitur à nobis ſunt gratiæ, agendæque etiam Mauritanis pro beneficijs,ac pharmacis benignis acceptis, nec non pro exhibito hoſpitio Hippocrati noſtro, Ariſtoteli, atque Galeno in exilium à cæteris nationibus eiectis. Non igitur Tyranni, non ſcientiarum corruptores, nec Barbari nuncupandi, cum barbaries non ſit, vbi ſcientiarum cupiditas, & poſſeſſio eſt. ſed ſummis laudibus ornandi, quod ſi quandoque Arabes errauerunt,erant homines,ſunt excuſandi. Nã etiam Medicinæ parens Hippocrates ingenuè faſſus eſt aliquoties,ſe erraſſe, deceptum ſe fuiſſe.

Deinde aſſeram Arabes Medicos non vitiaſſe medicinam, ſed auxiſſe, & ornaſſe; etenim Galenum præceptorem agnoſcunt, ſequè iſtius ſequaces prædicant, Galenicam methodum, atque doctrinam profitentur omnes, omniaquè Græcorum recipiunt axiomata, atque præcepta mirantur, ac venerantur : ſi quæ autem ſunt in Galeno, quæ illis minùs probabilia viſa fuere, vel aliter in ſuis regionibus euenire conſpexerint, viriliter corrigere, & in aptiorem ſententiam reducere conantur : Neque ob hæc, ſi quando Auicennas à Galeno præceptore ad meliorem opinionem deſciuit, tot iniurijs afficiendus eſt, neque omnino deſerendus. In Hippocrate nonnulla Galenus notat, Ariſtoteles Platonem præce-

Arabes auxerunt Medicinã.

Arabum doctrina

ptorem arguit. Quot opiniones nouas Fernelius Gallus protulit? quot Cardanus contra Galenum ſententias exarauit? quot Veſalius Galeni errata confutauit? annè propter hæc Galenus, Ariſtoteles, & alij exilio perpetuo mulctādi erunt? inter horrendas ſpinas etiam naſcuntur roſæ. ſi Auicennæ methodus in tradenda medica arte conſideretur æquo animo, reperietur perfectò mirabilis, vt potè includens omne morborum genus, omnia medicamenta, omnia tum circa Theoricam, tum etiam praxim ſcitu digna, atque omnes medicinæ partes, ſuo quaſque loco commodè, ac dilucidè diſpoſitas; & ſimul etiam breuiter deſcriptas, complectens. Quum tamen nunquam ſatis laudatus Galenus ſparſim, confusè, & verbosè nimis doctrinam ſuam tradiderit, aptam potiùs (dicere auſim) confundere legentium mentem, quàm docere, etiamſi optima, & admiranda ſit. At quid, quæſo, eſt in Galeno, quod in Auicenna deſideretur? annè multa in hoc leguntur, de quibus ne verbum quidem fecit Galenus? nil certè boni in Galeni libris eſt repertum, quod Auic. in ſuum opus non tranſtulerit. Dicere non erubeſco, me ſolo Auicennę codice cęteris medicis ſcriptoribus ſublatis, medicinam rectè, vtiliterq; facere, vt auderē, fore; cum tamen ſolo Hipp. opere, Galeniuè ſolis monumentis diffidam tutò, iucundè, atque celeriter mederi me poſſe. Valeant etiam auctoritate Italicæ Academiæ,

Auicennæ Eruditio.

Galenus confuſus.

quæ

quæ Auicennam publicè explicandum iubent, opera nempè viri in medica arte tradenda insignis, & Hippocrate, Galenoque exceptis, nemini eruditione, diligentiaque cedentis, & tanti Auicennam fecerunt Italicæ Academiæ, quæ in Europa primatum tenent, vt à Theoricis explicari voluerint tam Auicēnæ primam fen. quàm Gal. artem paruam, & Hipp. aphorismos: à practicis verò tum in febribus, tum in particularibus tradēdis morbis solam Auicennæ methodum sequendā iusserint. Auicennæ, & Arabum etiam dignitatem confirmant. Eruditissimi viri, qui in ipsis dilucidandis se exercuerunt, quales Vgo Senēsis, Gentilis, Petrus Aponensis. Iac. de Partibus. Dinus. postea verò Costæus, Syluius, Trincauellius, Montanus, Capiuacceus, & alij propemodum infiniti, qui autem leuitate quadam animi moti (quales sūt auctores nouæ Academiæ florēt.) nullo veritatis amore ducti, sanoque iudicio haud præditi, Auicennam, cæterosque Arabes aggrediūtur atrocioribus verbis, hostesq; sibi fingunt, & minimè reprehendenda notant, temeritatis suæ pœnas citò luunt, exoleta enim istorum dicteria, inæptaque iurgia ad salsamentarios delegantur, triumphante adhuc Auicenna, qui viuit, colitur, doctorumque manibus diù, noctuuè teritur.

Auicennæ opera publicæ leguntur.

Minimè autem verum esse, cuilibet patet, quod dictum fuit: Erasistrateam Hæmophobiam iterum ab inferis in lucem ab Arabibus

reuo-

Arabes nō sunt Erasistratei.

reuocatam fuisse: nullibi enim legi Auicennam, vel Rasim, vel Haliabbatem, vel Auenzoarem, vel Isaacum, vel Auerroem, vel Serapionem, vel Mesuem, vel alium quemuis Arabem scriptorem medicum, quì, vti Erasistrateus phlebotomiam omnino prohiberet: sed è contra ea sæpissime vtentes ex ipsorum scriptis cognouì. Imò Auicenna 4.1.cap.de Phlebotomia. multa pulcherrima ibi docet à Galeno intacta, & sanguinem vsque ad syncopim emitti concedit virtute forti existente, in synochis febribus, in principio apoplexiæ, in synanche, & in magnis apostematibus, perniciosis, & fortibus doloribus, quod repetit capitibus proprijs, vt 1. 4. de feb. sang. 1. 3. de Apoplex. & 9.3. de cura præfocationum, & alibi. Præterea prægnantibus & menstruatis vrgente necessitate, vt sputo sanguinis concedit sanguinis missionem: deinde arguit dicentes post quartam diem nō esse phlebotomandum, & subdit etiam per 40. dies id licere. ita Haliabas quoque 3. prac. c.16. in feb. cont. sanguinem ad animi defectū vsque mitti iubet; quod idem tum prædicti Arabes, tum etiam ipsorum sequaces vno ore faciendum esse consulunt. Est nè hæc tanta sanguinis missio dicenda αἱμοφοβία, Erasistratea desipientia? iudicate vos iuuenes. Addam Auerroem scribentem 7. colliget. cap.3. *Auenzoar suum filium trium annorum ætate à morte liberasse secta vena.* & cap.4. contra Hipp. egit, quandoque

Arabes sāguinē mittunt copiosè.

doque

doque, dicens, prægnantem ferre venæ se-ctionem sine incommodo, neque vllum puto futurum, qui hunc sanguifugum vocet, sed potiùs Galeno, Susioquè audaciorem in sanguine mittendo.

Obijciet fortasse aliquis Auer. 7. Colliget. c. 8. reprehendit Galenum sanguinem mitti iubentem vsque ad syncopim, quo patet timuisse sanguinis misionem. Auic. autem cap. de phlebotomia sæpe, & sæpius inculcat, & iterat *Caue*, *Caue*, quo patet fuisse timidum in sanguine mittendo, dum toties venæ sectionem cauet, & prohibet. Obiectio.

Responderē aliud esse timere conueniētem, & moderatam sanguinis misionem, aliud verò timere intempestiuam, & excedentem: hoc est sapientis viri, expertiquè medici, illud verò timidi, inexperti, & fœminei habitus. è contra verò illam non timent Eruditi medici, posteriorem verò non timent carnifices. Auerroem autem timuisse sanguinis misionem per se ipsam nunquam concedam, sed ipsam syncopem; est enim affectio praua, & mortis prænuncium, igitur cum Auerr. vt supra dixi, sanguinem copiosè emitti permittat, & ideo nullo pacto Hæmophobus nuncupari posit, rectè est intelligendus, & cum Galeno vniendus: differunt enim termino, & nomine tantùm. dicemus autem Galenum loquutum esse de sanguinis misione facienda vsque ad syncopem, exclusiue tamèn, antequam syncopis succedat, Solutio. Auer. cum Galeno vnitur.

dat, sed tantùm sit in propinquo. Auer. autem non vituperat talem sanguinis missionem, sed eam, quæ etiam vlterius processit, & syncopem ipsam inclusit, timet ergo ipsam syncopem Auer. nam timuit etiam ipsam Gal. vt infra ostendam num. 1. nocumentorum. siquidem non expetitur syncopes pro Curatione synochi, sed magna sanguinis euacuatio, cuius signum est imminens syncope, patet igitur Auerr. cum Galeno consentire, ita vt dicere possimus cum Theocrito Eidyllion. 17.

Iuppiter, et Iuno lectū venere in eundem.

Ενδ' ἐ λέχος στόρνυσιν ἰαύειν Ζηνὶ καὶ Ηρῃ

Et ex his iam patuit Arabes non fuisse αἱμοφόβους, nec Erasistrateos, nec peccasse illo venæ sectionis *Abusu*, qui circa ἔκλειψιν committitur, quod si vbi periculum imminet Auic. dixit *caue*, non sine ratione id protulit: Nam semper cum Hipp. & Gal. loquitur, vt clarè ostendam, & ille nil temere agendum, inquit, ergò caute.

Modò mirari subit Præclarissimorum Romanorum Medicorum in secanda vena prudentiam, qui Hippocratis præceptis instructi, Galeniq; τῆς μέθοδου non ignari, suis scopis, atque exactè consideratis indicationibus in morborum tractatione semper vtuntur, ex quo fit, vt, nec casu, nec consuetudine quadam cæca ad phlebotomiam deueniant; sed optimè præmeditati. Hinc nec auari, nec prodigi; sed honesti, liberalesque in sanguine mittendo conspiciuntur; Hinc etiam fit vt

Romanorū Medicorū Doctrina.

mini-

minime, appellari possint ἀιμοφόβοι, sicut neque è contra φιλαίματοι sunt. tales ergo sunt Scholæ Romanæ Alūni, & si qui fortè fuerint in Vrbe maxima aliter agentes, & à tali optima consuetudine deflectentes, non sunt Romanæ Scholæ Alumni. Immo tantum abest, quod Romana Schola sanguifuga dici possit, vt potius effari audeam, si Romam Galeno iterum accedere liceret; non modo nullos, quos reprehenderet reperturum Erasistrateos; sed fore, vt maximè miraretur Romanorum nunc in sanguine mittendo sapientem audaciam, & fortè in se ipso agnosceret quandam haud paruam timiditatis notam. Romani audaciores Galeno.

Considerare vos vellem ab Hipp. scriptum fuisse. 4. de Vic. acut. t. 19. mittendum esse sanguinem *si vigeat ægrotantis ætas*. & in com. à Gal. expressum esse. *Neque enim puer, neque senex sanguinis sustinent detractionem, etiam si morbus, quo ipsi laborauerint, magnus fuerit*. ita de subfig. Emp. c. 6. noluit puero pleuritico venam incidi, & 11. meth. cap. 14. nec Synocho affecto concessit. quem sequuntur Greci auctores, & ipse quoque Syluaticus contr. 88. nec non Susius cap. 7. pag. 65. his verbis eandem sententiam exponens. *Nullum ex ipsis pueris detractione sanguinis curabimus, qui decimum quartum ætatis annum non attingat*. quod certè assumpsit à Gal. de cur. ratione per s. m. 13. Papæ, quid audio! Ecce Hipp. ecce Galenus, ecce Susius, ἀιμοφόβοι facti, Erasistratei Galen. non secat Venā pueris.

ſtratei nuncupandi ! timentes ante quartum decimum annum ſanguinem ægrotantibus mittere.

At inſpicite modo, & obſeruate ſapientiſſimam Romanam ſcholam, & profectò agnoſcetis Vrbanos Medicos eſſe audaciores, liberalioresuè in mittendo pueris ſanguine. Verùm enim verò Ducem habemus C. Celſum Hippocratem Romanum apertè ſcribentem, non ætatem ipſam, ſed vires eſſe conſiderandas, & ita, firmum puerum tutò per ſanguinis miſſionem poſſe curari. Et fortaſſe ab Hipp. id colligere licet. dum lib. de cap. vuln. nu. 26. docuit *pueris detracto ſanguine perforandum eſſe cranium*. Caluus verò *ſanguine miſſo* vertit. quod idem perpendit etiam Roſarius in contrad. Hipp. 48. & ſi quis reſponderet intelligendum eſſe detracto à vulnere congelato ſanguine, nos obijceremus Hipp. 5. Epid. num. 26. & 7. Epid. 34. *Callimedontis puero contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnum, & crudum, & doloroſum, ſectio venæ brachij*, cuius auctoritate fretus nepoti meæ puellæ 12. annorum ſimili tuberculo affectæ ſanguinem eduxi ad vncias xv. vnica vice, & die ſequenti apertum fuit ex ſe. Iurè igitur Romę pueris vena ſecatur; quod, vt exteri credant, teſtes adducam. Io Zecchius Bononienſis profeſſor quondam Romanus, nec non etiam aliàs Bononienſis, atque Sixti V. olim medicus conſ. 46. ſic teſtatus eſt. *Romæ fœlici*

cum

Romani mittunt ſanguinem pueris.

Hiſtoria.

cum ſucceſſu pueris trium vel quatuor annorum vrgente neceſſitate ſanguis è vena detrabitur. Doctiſſimus etiam Proſper Martianus in Antiparalogiſmo pag. 37. *Conſtat* (inquit) *banc praxim ſanguinem pueris, ac ſenibus mittendi ſatis vulgarem eſſe, ita vt nullus ſit febre laborans ſiue ſenex, ſiue puer, cui vena non ſecetur, potiſſimum verò, vbi morbillorum, ac variolarum timetur eruptio*; Io. etiam Manelphus noſter, de feb. pag. 257. & pueris, & omnibus ætatibus ſanguinem eſſe mittendum aſſeuerat. addam ego me ſexcenties pueris bimis, trimiſue ſanguinē è vena extrahi iuſſiſſe ad vncias quidem ternas, vel quaternas, & maximam illis hoc remedio opem tuliſſe, nec vllum hìc reperire eſt, quod ſciam, Medicum, qui puerulis ſanguinis miſſione interdicere audeat. Et in tanta laude res hæc eſt, vt Mulierculæ longo iam in Vrbe huius remedij vſu edoctæ ſæpe. ſæpius Phyſicorum ſine aſſenſu ſanguinem infantibus ſuis febre laborantibus mittendum curent. ſi autem hoc ipſum alìjs teſtibus confirmare opus eſſe crederem, niterer profectò Romanos Medicos enumerare puerulis duorum, vel trium annorum ætate ſanguinem è vena mittentes, & fortè nullum inſcriptum omitterem, inciperemque à Medicorum coripheo, nempe ab Illuſtriſſ. & Reuer. D Iulio Mancino S.D.N. Cubiculario medico, enumeraremq; ſingulos Eruditiſſimos in almo Gymnaſio Profeſſores collegas, nec omitterem

Medicorū Romanorū teſtimonia

D. Iul. Mācinus.

terem

terem præclarissimos summi Medicorũ Collegij Romani Archiatros, inde descenderem ad testimonia praxim facientium Medicorum in Xenodochijs omnibus Vrbanis. præsertim verò eorum vterer Medicorum testimonio, qui curam habent proiectorum puerorum S. Spiritus, Orphanorum, & Litteratorum nuncupatorum, nec silẽtio obuoluerem Illust. & Reu. Card. Barberini Excell. Medicum D. Tadæum Collicolam, nec Familiæ Pontificiæ Medicos D. Dominicum Riuarolam, & D. Sebastianum Vanninum, nec obliuioni traderem eruditissimos amicos meos D. Benedictum Auerrinum, D. Angelum Coliũ, D. Frãciscum Schaccum, D. Io. Iacobum Vbaldinum, D. Gabrielem Fonsecam, D. Tiberium à Fonte, & alios infinitos, in primis autem Eruditissimi Doctissimique viri D. Pauli Zacchiæ ob præclara edita monumenta insignis vterer solido testimonio, nec non aliorum clarissimorum, amicorumque Medicorum, quorum hic nomina adscribere superfluum duco. Si igitur (vt concludam) tot testes sunt, Romanos medicos in secanda vena, nec pueris quidem bimulis, trimulisuè parcere, nec senibus, nec vtero gerentibus, quibus pepercit Galenus, pepercit Susius, quid de cæteris coniectandum? Hinc cuilibet manifestum esse, reor, timidos Erasistrateos iam diu Romæ exules proclamatos esse, & pro ipsis Hippocraticam, Galenicamue doctrinam susceptam ab antiquo fuisse, ac viriliter

T. Collicola. D. Riuarola. S. Vanninus. B. Auerrinus. A. Colius. F. Schaccus. I. I. Vbaldinus. G. Fonseca. T. à Fonte. P. Zacchias

riliter

riliter nemini cedendo adhuc retineri. Sciant igitur exteri, notumque sit Orbi toti, cuius caput Roma est, Vrbanos medicos plusquam vatiniano odio odisse ob nocumenta à nobis ex parte dicenda vitiosam sanguinis missionẽ; cum autem æquè vitiosus sit excessus, ac defectus ideò à nobis profligantur, tam molles, fœmineique αἱμοφόβοι, quam carnifices, sanguisugæuè φιλαίματοι; omne enim nimium naturæ est inimicum; proinde aurea mediocritas iurè dicta est. Edictum Romanorum.

Atqui susurrat auris, vocemque sciscitantis percipere imaginor, cur pueris sanguinem mittamus, quùm tamen in eodem Cœlo Galeno mittendũ esse haud visum fuerit ante quartum decimum ætatis annum, nec leuibus quidem rationibus adducto, quas attulit. 4. de Victu Acut. com. 19. *At certè pueri* scribens *quamquam vitali facultate valeant, tamen neque hi sanguinis sustinent missionem: prompte enim eorum substantia, tum propter humiditatem, tum propter temperamenti caliditatem euaporatur. Detractione igitur sanguinis non egent, qui connatam habent à temperamento vacuationem*: & 11. method. cap. 4. *Quod enim*, ait, *ex incidenda vena moliendum nobis fuerat, id vltrò nobis ex curati corporis natura præstatur*. Ex quibus Galeni verbis Siluaticus cont 88. argumentationis formam hunc in modum constitui posse censuit. *In quibus corporibus illud natura facit,* Ex Gal. Pueris nõ esse mittẽdum sang. Argumẽtũ Siluaticij.

facit,

facit, quod nos sanguine misso facere intendimus, in ijs sanguinem misisse saperuacaneum est sed in pueris decimum, & quartum annum non attingentibus, id ipsum facit natura resolutione media, quod nos per sanguinis missionem facere intendimus: pueris igitur 14. annum non attingentibus sanguinem mittere superuacaneum est. quod Argumentum à nemine in hanc vsque diem infringi potuisse Siluaticus prædicat.

Responsio. Mihi autem respondere, quæso, liceat Phlebotomiam Pueris quoque esse optimum auxilium, prout experimentum non fallax, sed certum, & per centena puerorum millia iteratum hic Romæ comprobauit; nec tamen velim, Empiricorum more nos duci, censeat aliquis; ideò rationes non leues in medium adducam, quibus Romani Asclepiadei ad venæ sectionem primo in pueris peragendam inducti fuere, & in ea adhuc persistunt sententia obseruantes optimæ rationi salutarem suffragari experientiam, & conabor Syluatici argumentum diluere, Galenumque explicare, & nobis conciliare.

Primo autem ea occurrit ratio; quia tunc debemus sanguinem mittere, cum adest ipsius mittendi necessitas, nec quicquam prohibet; sed in pueris sæpissimè adest indicans venæ sectionem, sanguinisque liberalem euacuationem; mittendus est igitur pueris sanguis. nec dubium est omnes ferè morbos in omnibus

bus fieri ætatibus, verùm magis, & minùs; vndè acutis, & magnis morbis frequenter pueri quoque capiuntur, adestque in his sanguinea plethora, scribente Galeno 3. prog. 28. *Pueruli plurimum sanguinis habent humorem, eumque tantummodo haberent quantum in ipsum agitur ætatis temperamentum: at, quia cibi copiam ingerunt, atque eam inordinatam, succorum aliquid, qui crudi nomine dicuntur, subnutriunt. Porrò, quoties ad ætatem deueniunt adolescentium, quidam iam rectè viuunt, meliorem vitæ nacti tenorem, & ita sanguis in illis exuperat duntaxat.* & ob sanguinis abundantiam frequentissimè apud nos pueri Synochis, tum putridis; tum non putridis, & hinc etiam variolis, & morbillis affliguntur, alijsq; à sanguinis vitio morbis; peccatum autem sanguinis ipsius missione emendatur, synochorum verò vnicum ex Galeno remedium est venæ sectio, nec aliud in nostra arte plethoram æquè vacuãs auxilium repertum est. adest ergo in pueris iterum, & sæpiùs præsentia sanguineam euacuationem indicantis.

Pueris abũdat sanguis

Pueris peccat sanguis

Secundo. Dicendum videtur Medicum rectè operantem naturam imitari debere. Cum ergo hæc in pueris ante quartum decimum ætatis annum Crises per Hæmorrhagiã crebrò moliatur, cur non licebit Medico (qui ex Hipp. 2. in primum Epid. ὁ ἰητρὸς ὑπηρέτης τῆς τέχνης dicitur, & à Galeno τῆς φύσεως minister. 4. meth. 6. & 9. de Plac. Hipp. & Pl. & alibi)

ſanguinis euacuationem ſecta vena in pueris proſequi? An ne ex Hipp. 3.aph.27. *ſenioribus pueris, & ad pubertatẽ accedentibus ex naribus ſanguinis effluxiones fiunt?* in cuius comento *Incipiunt* (inquit Galenus) *pueri pubeſcere poſt annum quartum decimum. Qui verò propè hanc ætatem accedunt, ſunt, qui duodecimum, aut tertium decimum, aut quartum decimum etiam agunt annum.* deinde ſubdit. *Sanguinis verò profluuia ex naribus fiunt in tali ætate conſtitutis, quoniam hic humor in ea incipit abundare, non quia nunc plus de eo generetur, quam priùs, ſed quia nunc minùs abſumitur.* & quãuis Hipp. dicat in talibus Hæmorrhagias fieri, nõ ideo excluſit minores, maioreſuè, ſed frequentiores tantum morbos docuit. & ſecundo prædict. num. 47. fieri morbum quændam aſſerit, *quibus in pueritia, & iuuentute ſanguis ex naribus fluere ſolitus deſÿt.* Quod ſi natura expellit ipſa ſanguinem peccantem quantitate, vel qualitate, & innocuè quidem ante 12. annum, cur eam imitari nobis non dabitur? et, ſi in hoc eam imitari non debemus, neque etiam in alijs. Refert autem Amatus cent. prima curat. 37. febricitanti puellæ decem annorum ætate ſanguinis vncias quinque extrahendas ſe iuſſiſſe: ſed poſt horam in ſanguinis fluorem ex naribus illam deueniſſe: ita copioſum, vt aſſiſtentes integram ſanguinis libram fluxam eſſe, affirmarent, ita verò ipſi ſanguinis eum fluxum contuliſſe,

puellaſana ta Hæmorrhagia.

vt

vt illicò à morbo libera euaserit, nec sanguinis missione, aut alio remediorum genere indiguerit, & in Scholio addit. Hinc argumentum desumi posse, quod sanguinis missio per venæ sectionem, in ætate puerili ante quartum decimum annum maximè conueniat, quùm in hac ætate sanguis sua spôte fluit nullo interueniente nocumento, aut caloris natiui resolutione, neque solum circà decimum ætatis annum venam esse incidendam prædicta ostendunt, sed etiam citiùs, quod ostendere etiam licet. Nã Fernel. lib. 6. Patho. c. 16. se vidisse dixit puellam octauo ætatis anno fluxu muliebri obsessam, & D. Gasp. VVolph. ex Gesneri schedis apud Sckenchium. *Puellæ cuidam octauo anno menses rubri superuenerunt, cum cessaßet sanguis è naribus fluere, quod ei antea sæpiùs contigerat.* quod si natura quandoque expellit sanguinem per vterum, vel nares octauo anno, immo quinto, vt mox dicam, cur medico denegabitur imitatio? Refert apud Sckenchium Hercules Saxonia. *Puellam noui Venetijs annum quintum agentem, singulis mensibus modicè tamen expurgatam*, & ex Sutero. *quædam statim atque quintum ætatis annum exegit, menstruo fluxu laborare cæpit, quo iam inde ab eo tempore semper statis diebus laborauit. Agit autem nunc ætatis vndecimum annum.* nec paucas puellas 9. annorum ætate vtero gestasse refert idem auctor. Præterea nos quoque hic Romæ frequentissimas, op-

Menstrua 8. anno.

Menstrua 5 anno.

timasque, per narium hæmorrhagiã in pueris 7.5.& trium etiam annorum ætate obseruauimus Crises. Quum igitur spontina sanguinis è naribus profusio in pueris conferat, & leuiter ferant, signum est talem fuisse factam, qualem fieri oportebat: sic ab arte facta per venæ incisionem excretio, quùm experientia quotidiana conferre, & leuiter à pueris ferri, obseruetur, talis esse facta, qualis fieri debebat omninò est dicenda. Ex quibus conclusum volo, nobis licere naturæ imitatione in paruis pueris sanguinis, per venæ sectionem detractione vti; dummodo experti adsint Chirurgi, quales Romæ non desiderantur.

In pueris Crises per Hæmorrhagiam.

Tertio. sic argumentari scholasticè placet. Illa corpora, quæ maius ferunt remedium, sufferent etiam minus: sed pueri ferunt per medicamenta purgari, quod est maius, violentius, & periculosius auxilium. Ergo ferent etiam venæ sectionem, vti remedium minus, mitius, & tutius: quæ omnia rationibus, atque auctoritatibus comprobare, mihi haudquaquam arduum videtur; siquidem Galenus ipse 2.de vic.in Acut.com.11.pro medicamento aluum purgante ab Hipp.ibi proposito substituere mauult Venæ sectionem scribens. *Vbi non solum acutus morbus fuerit cuiusmodi est Pleuritis, verùm & cum febre vehementissima multo magis vitanda est purgantis medicamenti administratio, atque per sectionem venæ vacuandum magis etiam si ad Hypocon-*

Pueri purgantur.

Phleb. tutior purgatione.

drium dolor pertingat. Nempe etsi minus quidem auxilium, quam per purgationem, sequatur, securius tamen multo existit. Immo nullum ex eo, quod per venæ sectionem fit, periculum impendet, eo discrimen maximum subeunte, quod per purgationem tentatur. Et potissimum si laborantis naturam expertus quis non fuerit, nempè alij difficulter natura purgantur, alij modico aßumpto medicamento purgantur copiosè. Quod autem pueris concedantur medicamenta purgantia ex Galeno in documento de puero Epilep. commostrabo, vbi cap. 3. *Accedente Vere* inquit *puerum purgandum affirmo mediocri purgatione.* & quia medicamenti qualitatem reticuit, suspicari possumus elleborum intellexisse, subdit enim c. 6. *Scillæ medicamento ægritudinem perfectè ceßaturam, quoniam iam innumeros pueros nulla Ellebori opera sic curaui.* Verum Plin. li. 25. c. 5. etiamsi dicat elleborum mederi morbis comitialibus, tamen *vetant* inquit *dari pueris*, sed quicquid sit de elleboro, constat ex Gal. puerum esse purgandum. At de Hipp. quid dicendum, qui 5. in 6. Epid. com. 35. scriptum reliquit. *Mulier, Capra, Elaterium, aut cucumerem siluaticum edentes pueris purgatio.* purgat igitur infantulos lactantes Elaterio Hippocrates! & Gal. in com. addit. *Non Elaterio dumtaxat, quod Cucumeris siluatici succus est, quemadmodum neque ipso Cucumere solum vescentes, lac puerorum lactentium purgatorium gignunt*

Pueri purgantur Elleboro,

Elaterio,

gnunt, verum etiam si quod aliud medicamentum subductorium, quod vocant, aßumpserit. Siue autem à muliere Elaterio, à Capra ipso Cucumere, siuè vtroque ab vtraque comeso, infantes earum lacte purgari dicat, nihil interest: quemadmodum neque si comeso, aut deuorato, quis scripserit. Conducit autem hæc oratio, & ad medicorum vsum, & ad naturale decretum. Infantulos enim purgare volentes, aut matri infantulum lactanti, aut Capræ, huiusmodi aliquid esui dantes, sic eos purgabimus. Ex quibus omnibus clarè patet pueros medicamentis purgari ab Hipp. & Galeno, patet etiã purgationem esse remedium vehementius, & periculosius, quam sit Venæ sectio, vt etiam retulit de curandi ratione per sanguinis miss. 11. Vndè facilè inferri potest pueris hanc magis conuenire, quàm purgationem.

Quarta ratio, quæ confirmat prædictum sanguinis mittendi vsum, erit, quia nihil est in contrarium, quod hoc remedium in pueris omnino prohibeat. Etenim pertimescenda minimè sunt ea, quæ proposuit Galenus in mediocri euacuatione, sed tantummodo in excedenti, in ea, quæ fit ad Syncopem, & Galeni ratio adducta est logica, & imaginaria, non autẽ physica, & experimentis suffulta, vos autem iam scitis, Eruditi discipuli, quod dixerit Arist. deserere experimentum, & quærere rationem insipientis esse, & tamen adducta ratio alijs rationibus conuellitur.

Soluitur Galeni ratio.

Dicam

Dicam igitur primo si verum esset pueros à proprio temperamento sufficientem habere superfluitatum euacuationem (nã connatam etiam habent viri , quùm continuò ab his etiam plurimum vaporis resoluatur,& fortasse in calidissimo temperamento magis , quàm in pueris fit resolutio) sequeretur eos vel nunquam febricitare , vel Ephemera tantum affici ; febris enim ab imminuta,& insufficienti fuliginum resolutione pendet . Attamen vehementissimis,longis,atque contumacibus nõ rarò vexari febribus, obstructionesq; prauas ipsos pati,sæpissimè obseruamus;certissimum apud me indicium eorum corpora non semper esse conueniẽter difflata,nec sufficientem habere excrementorum vacuationem à primo temperamento , quare tunc detractione sanguinis opus habent,quãdo vacuatio naturalis sufficiens non est : insufficientem autem esse apparet, quum puer febricitat . Calida tẽperamenta.

Secundo dicam.si euacuatio pueris insita,& connata non potuit impedire mali generationem,quì poterit iam factum morbum per se solam dissoluere ? adeo enim debiliter, & tardè natura in pueris crisim molitur, & morbos depellit , vt ad menses & annos prorogetur Crisis quandoque, vt patet 3. aph.28. Crisis tarda in pueris.

Tertio. si euacuatio à natura instituta superfluorum humorum esset semper sufficiens in corpore , & quoties ea copiosè fit , & iuxta consuetum modum, nunquam esset san-

guis

guis mittendus, sequeretur in Mulieribus mē-
Mulieres phlebotomantur.
strua sua statuto tempore, & iuxta consuetam quantitatem excernentibus; si magno morbo ægrotauerint, non esse phlebotomandum; nam connatam hæc quoque habent naturalem superfluitatum euacuationem, & quod magis est in his euacuatur, non Vapor tenuis, & aquosus, sed sanguis ipse; & tamen Medici omnes sanguinem mittunt.

Quarto. Si Galenus irridet Erasistrateos (de Ven. sec. ad Erasistrateos c. 4.) plethoram non venæ sectione; sed inedia tollere satagentes, quid dicemus nos de ipso Galeno sentiente plenitudinem sanguinis vehementer lædentem pueros tolli facile, cito, & tutò posse, sola naturali perspiratione, quæ multò minus consumit substantiam, propriamque corporis humiditatem, quàm faciat inedia.

De inedia.

Quinto. Si Veloci remedio velox morbus tolli debet, in acutis puerorū morbis necessaria erit omnino sanguinis missio. inepta autē sola vaporum transpiratio, quæ longo tempore vacuat, quod si expectare voluerimus, donec per cutem corpus euacuetur, morbi velocitati impar erit remedium, interim verò puer peribit negligentia medici. sæpe autem cutis obstruitur, & impeditur transpiratio.

De remedio veloci

Sexto. Si propter temperamenti caliditatem euaporantur sufficienter in pueris excrementa, in Viris calidissimo temperamento præditis fiet immodica humorum euacuatio,

tio, & certè videmus viros per cutis poros euidentes emittere fumos, præsertim hyberno tempore: æstiuo autē sudores, cutis sordes: gignere etiam ex superfluitatibus copiosos pilos, quod nō accidit pueris. ergo si paucior vaporum difflatio in pueris denegaret phlebotomiam, copiosior euacuatio in Viris eam magis prohiberet; eam tamen Gal. istis laudat. Caliditas tēperamenti.

At dicet aliquis. Galenum in pueris vires facultatis Vitalis præsentes satis esse validas, & ferre posse Venæ sectionem concessisse, sed considerandas etiam esse futuras vires, quę necessariò conciderent ob duplicem vacuationem scilicet tum naturalem, tum per Venam sectam. Obiectio.

Resp. plus substantię resolui in Iuuenibus, & Ephebis, quàm in paruis pueris, quod multis rationibus probare queo. Ex quo patebit non adeò esse formidandam in pueris naturalem resolutionem, cum pauca re vera sit. constat autem eiusdem esse temperamenti pueros, mulieres, Eunuchos, glabros, & alios imberbes; idest frigidiores quam sint Viri, sic Gal. ipse 2. in 1. Epid. 78. scribit in naturis temperamento frigidis, quales sunt mulierum, ægrè digeri per habitum corporis, & minùs multò, quàm in adultis iuuenibus, qui calidissimo sunt temperamento: at puerorum corpora effœminata sunt: ergo etiam in ijs ægrè fiet humiditatis resolutio; quod etiam patet, quia ex Gal. 3. de cau. sympt. 3. Pueris adest Expultrix, nec non Solutio. Pueri effœminati.

reten-

retentrix imbecillior,quàm iuuenibus: quare si magis viget facultas expultrix in iuuenibus, maior fiet in his expulsio superfluitatum,quàm in pueris;nec dicere valet ex retentrice valde debili fieri resolutionem maximam in pueris: quia huic multa opponuntur. etenim etiamsi in pueris retentrix facultas, quæ pendet à neruorum robore sit debilis, tamen haud facile concesserim retentricem, quę pendet à facultate naturali Hepatis esse debilem: quum videam in pueris humiditates magis retinere, quàm in Viris, cum enim sint corpora mollia, & humida, si non esset valida retentio humiditatum, citò exiccarentur humiditatibus resolutis. sicut è contra iuuenum temperamenta sunt licciora, quia non retinent humiditates, senes verò postea humectantur, quum retinentur humida excrementa. Prætereà ad multam resolutionem, requiritur validus agens. ergo validus calor,non temperatus,sed ex Gal.lib. de temper. puerorum corpora sunt temperata, iuuenum verò multo calidiora, igitur in pueris ratione agentis fiet moderata resolutio, in iuuenibus verò multo maior. Demum ad resolutionem plurimę humiditatis corporum faciendam requiruntur viæ aptæ ad transitum excernendorum vaporum,sed in pueris angustæ sunt viæ, densæ carnes, nulli cutis pori. ergo in his difficillima superfluitatum euaporatio.

Rationes multæ contra Gal.

Con-

Confirmatur hęc etiam ſententia, ſi dixerimus maiorem fieri reſolutionem in Iuuenibus quàm in pueris, quia pueri habent exiguos meatus, vt Eunuchi, & foeminæ, vtar autẽ Galeni teſtimonio 2. de temp. c. 5. vbi ait. *Pueri admodum parui nudi ſunt pilis, quod vtiq; nec meatus adhuc vllus illis in cute eſt, nec fuliginoſum excrementum: incipientes autem pubeſcere paruos, & imbecilles habent: at qui iam florent, valentiores multò, & magnos, & nigros habent, quod & frequentes iã meatus ijs ſint facti, & fuliginoſis excrementis præſiccitate, & calore abundent.* Ecce Galenus fatetur pueros in cute nullos habere meatus, iuuenes verò ſortitos eſſe frequentes. Quæro modo à Gal. ex quo corpore maior fiet effluxus, ab eo nè, in quo ſunt magni, & frequẽtes meatus cutis, an verò ab eo, in quo ſunt vel pauci, vel nulli? Equidem haud ſcio quo pacto ſibi concordet Gal. qui de opt. ſec. ad Traſib. cap. 26. ſcripſit. *Denſitas, & raritas ſunt nonnullis ingenitæ, alijs præter eorum naturam: nam ſenum denſitas ipſis quidem ingenita eſt; ſed pueris extranea; contra pueris raritas naturalis eſt, ſenibus autem violenta.* Sed quid quæſo eſt raritas, & denſitas cutis: niſi meatuum abſentia, & pręſentia? in pueris non adſunt meatus: ergo cutis denſa. videtur autem potiùs dicendum eſſe, quod pueris ſit naturalis, & ingenita denſitas. ſunt enim veluti ſpongia aqua repleta, quæ ob plenitudinem humiditatis

Pueri ſine poris.

tatis

tatis nullam habet poroſitatem,& ex Gal.ipſo nō habent poros in cute. ſenibus autem,(quorum corpora ſunt veluti ſpongia aqua exhauſta, totaque poroſa) ſi contigerit meatus denſari,& conniuere,non erit illis naturale, ſed accidens præter naturã, nimirum poſt raritatem præcedentem. ſcio quidem aliud eſſe habere cutem denſam, aliud verò carnem. nam Hipp.1.de M. Mul. nu.2.dicit. *Mulierem rariore carne præditam, & teneriorem eſſe, quàm virum*. Virum verò ſolidiore carne præditum eſſe, quàm mulier. At cutis rarior eſt viris,denſior autem foeminis, & eiuſdem cum foeminis naturæ, ſcilicet pueris,& Eunuchis,quod ex Hipp. de Nat. pueri 17. clariſsimum eſt, cuius verba non pigebit tranſcribere,vt conſtet in pueris cutem eſſe denſam, in adultis rariorem. *Cæterum* (inquit) *pilorum natura hoc modo ſe habet. Oriuntur equidem maximi,ac plurimi, qua corporis parte cuticula rariſſima eſt,& vbi pilus moderatum humorem in alimentum habet, & vbi cuticula poſterius rara fit, ibi etiam pili poſterius naſcuntur,velut in mento,& pube, & ſicubi aliàs pili naſcuntur: ſimul enim vt genitura prodit; etiam caro rareſcit, & cuticula, & venæ aperiuntur magis,quam priori tempore. Nam dum adhuc puer eſt, & venæ tenues exiſtunt: non procedit per ipſos genitura, (eadem ratio de menſibus virginum eſt) Simul autem vt via fit,& geniture, & menſtruis virginibus;etiam*

Pueris dēſa cutis.

pilos

pilos emittit pubes, tum pueri, tum virginis, rara nimirum cuticula reddita, ſimulque pilus moderatam humiditatem in alimentum habet, & non pauciorem. Sic verò & in mento viri contingit: rara enim fit cuticula, procedente in ipſam de capite humiditate: ſimul enim & in coitu, ſimulque interiecto tempore, pilus moderatam humiditatem in alimentum habet, & tunc maxime, quùm tempus contingit humiditati de capite deſcendenti in coitu, ad mentum à pectore diſtans. Quando pili naſcuntur,

Signum autem eius, quod in rariſſimis cuticulæ partibus pili enaſcuntur. ſi quis velit inurere cutem, & puſtulam tantum facere, eamq; ſanare, cutis denſa reddita per cicatricem pilos non producet. Quicũque verò Eunuchi, dũ pueri ſunt, fiunt, propterea neq; in pube, neque in mẽto pilos producunt, leuesq; toti exiſtũt, quòd via genituræ non facta, cuticulam non rarefacit per totam ſuperficiem: intercepta eſt enim ac concluſa genituræ via, quemadmodum paulo ante à me relatum eſt. At verò mulieres leues fiunt, & mento, & corpore, quod in coitu ipſarum humiditas non ſimiliter agitata velut viri cuticulam raram non facit. Ex his autem Hipp. verbis clariſsimum eſt cuticulam puerorum eſſe denſam, pubeſcentium magis raram: quare per denſam cutem minus humidi diffluet, quàm per raram cutem. ergo maior fit reſolutio in adoleſcẽtibus, quàm in pueris. non ne inter homines, qui piloſiores ſunt iudican-

dican-

dicantur calidioris temperamenti ex Gal. in arte medicinali ? quare etiam dicemus iuuenes ob pilos enatos esse pueris calidiores.

Nulla vis 14. anni.

Confirmatur etiam id ipsum, quia quartus decimus annus per se quidem nullam vim habet indicandi, vel prohibendi venæ sectionem, sed pubescentia ea est, quæ attenditur, cuius aduentus adesse solet circa 14. annum, & ea ipsa pendet à seminalibus vasis apertis, vt dixit Hippoc. verbis mox allatis : vnde in Eunuchis, quia nullum semen, nulla est pubes; nihil etiam 14. annus indicabit; sunt ergo calidiora illa Animalia, quæ semine abundant, quàm, quæ eo carent, & pubescentia indicabit caloris augmentum, & dominium super humidum, ob id puberes (ratione, inquam, seminis) calidiores impuberibus erunt, & per consequens, si calidiores, plus vaporis emittent, & plus substantiæ deperdent, quàm pueri, non ergo adeo pertimescenda est naturalis resolutio in pueris, vt ob eam timeamus Venam secare.

Obiectio.

Si quis verò dixerit molliora corpora, fragilia, & effœminata (qualia proculdubio sunt puerorum corpora) insensibili perspiratione dissolui. Hoc ei ego negabo, quia Gal. lib. de opt. sect. ad Trasil. c. 29 noluit id methodicis concedere. Et, vt concludam, aio, satis esse pro secãda vena in pueris vires validas præsentes;

Negatio.

debet enim adesse præsentia indicãtis, & quod non est vim non habet prohibendi; sed verum

est

est, quod attendere debemus, ne vires in præsenti validæ nimis prosternantur, quare minus detrahemus sanguinis, nil veriti illam naturalem resolutionem à Galeno propositam, quùm pueri alimenta ingesta non resoluant per halitus; sed agglutinent, & conuertant in augmentum suorum corporum, alioqui temperato calore præditi sunt, & pituita abundant, vnde catarrhosi, humidi, & somnolenti sunt, præ omnibus ætatibus.

Septimo. Si propter temperamentum cal. & hum. puerorum substantia adeò euaporatur, vt phlebotomia in his adhiberi nequeat, neque Eunuchi, neque mulieres propter idem temperamentum, & eandem euaporationem ferent Venæ sectionem, patet autem puerorum, Eunuchorum, & mulierum similem esse naturam, quia Hipp. 6. aph. 28. 29. & 30. ait: neque Eunuchos, neque mulieres, si non menses ipsis defecerint, neque Pueros ante veneris vsum podagra laborare. & Gal. 3. de off. med. tex. 23. quæ Hipp. de pueris verba facit transferenda esse dixit ad Eunuchos, & fœminas, & etiã 1. de comp. med. 2. loc. c. 1. de pharmaco Heræ. *habent* (inquit) *consimilem pueris cuticulam, Eunuchi, & mulieres.* cum ergo simile sit temperamentum, & similes morbi puerorum, mulierum, & Eunnchorum. si à temperamento fieret multa resolutio, & tanta quanta prohibet venæ sectionem, nõ in pueris tantum, sed etiam in fœminis, & Eunuchis

temperam. cal. & hum.

chis eſſet prohibenda venæ ſectio, at fœminæ ſuſtinent magnam ſanguinis vacuationem.

Octauo. Quãdo Gal. dixit 4. de V. Acut. citato. *Detractione ſanguinis non egent, qui connatam habent à temperamento euacuationem*, explicari debet hoc modo, detractione ſanguinis copioſa, & vſque ad ſyncopim non egere, qui connatã habent ſufficiẽtem à temperamento euacuationem, quo pacto cum Galeno ſentimus nos etiam; ita enim non negatur pauca detractio, quum inſufficiens eſt vacuatio connata: ipſe enim de cur. rat. cap. 14. *cum febrilis calor multũ ſanguinis digerit atq; abſtinenter laborans victitat, neceſſario breui illum nutrimentũ ex ſanguine deſtituit interim virtus exoluitur.* præterea ait multũ ſanguinis abſumi à laborantis temperie cal. & hum. ab habitu corporis albo, & molli; ætate puerili, anni tempore æſtiuo, ſub cane, & in regionibus calidis ob quas connatas euacuationes dicit. *minus detrahi quàm plenitudo commonet.* non prohiberi omnino. ita ergo, & 4. Acutor. eſt intelligendus.

Explicat. Gal.

Nono ad tex. ex 11. meth. negamus ex curati corporis natura id vltrò præſtari, quod ex incidenda vena optabamus; quid enim euacuat ea natura per inſenſibilem trãſpirationem, niſi tenuiſſimos vapores? at venæ ſectio euacuat ſanguinem ipſum actu lædẽtem, & multipliciter peccantem: peccatũ enim in copia, velox remedium requirit, & ideo dixit Hipp. 1. aph. 3

in athletis bonum habitum apparentem, non tarde, ſed ſtatim eſſe tollendum: peccatum in qualitate neque reſolutione, neque inedia tutò tollitur, nam nimis calefactus ſanguis, feruens, & ebulliens in venis minui ſecta vena, debet, ab inedia caleſcit magis, putrefactus verò ſanguis quo tempore, & quo modo corrigetur, & expelletur à connata reſolutione? denique motus ſanguinis reuulſionem requirens nunquam auertetur à connata illa vacuatione. ergo ex curati corporis natura nullo modo id præſtatur, quod venæ ſectio breui efficeret.

Decimo. ad Siluaticum reſpondens negabo Argumenti minorem propoſitionem, quia natura per reſolutionem in pueris non poteſt id quod phebotomia expleret perficere nempe neque citam motus ſanguinis reuulſionem, neque deriuationem, neque euacuationem copioſi vel putridi, ac corrupti, neque refrigerationem calefacti, & ebullientis. reſpōdetur Siluatico.

Vndecimo. Quando Hipp. dixit ſanguinem eſſe detrahendum *ſi vigeat ætas &c.* intellexit *ad animi deliquium*. loquebatur enim de magno morbo, qui magnum remedium poſtulat, Venæ autem ſectio indicata à magno morbo, debet etiam ipſa eſſe magna æqualiter, ideſt, copioſa, qualis eſt vſque ad Syncopem, & quamuis magnus morbus per ſe ipſam requirat, tamen conſiderandum eſt, an corpus curandum eam ferre valeat, & huius ſignum Hipp. explicatur.

desumemus Hipp.docente à Virium robore, & ætate valida, vt adhiberi possit valida vacuatio, de pauca autem euacuatione non loquitur hic Hipp.igitur ætas quantitatem limitat,non autem indicat, nec prohibet remedium,vnde Hipp. 1.aph.2.in vasorum inanitionibus inspiciendam esse ætatem voluit,vt contraindicantem, & aph.3.*qualis natura est eius qui perferre debet, ad hoc ducere conuenit*. & sub naturam inclusit ætatem.

Duodecimo. Galenus quoque eodem pacto veniet explicandus, si dixerimus negasse ante 14. annum, eam tantum venæ sectionem quæ fieri solet vsque ad syncopem, etiamsi morbus fuerit magnus,qualis pleuritis, synochus,Angina &c.timuit,enim tantam copiam non autem saluberrimum remedium miris laudibus ab ipsomet exaltatum, itaquè ætas non absolutè,& prorsus sanguinis missionē prohibet,sed quantitatem determinat, siquidem Gal.de curat.rat.per sang.m. 14. *minus* (inquit) *detrahimus quam plenitudo commonet, quod ad ætates quidem attinet, in pueris*, & rationem addit, quia eorum nutrimentum *absumitur ob temperiem calidam,& humidam*, & eandem rationem affert pro diminuta phlebotomia *in habitibus candidis, ac mollis, teneræquè carnis quales Galli sunt* vbi notare licet, contra Galeni mentem eos Gallos, qui suis ægrotis copiosius, & frequētius sanguinē mittunt, hoc remedium exercere: præterea

Gal. dilucidatur.

sub

ſub cane, & in regionibus, & conſtitutionibus calidis quare dicam manifeſtum eſſe non ſolam vaporationem ſufficere ad prohibendam venæ ſectionem, ſed tantum limitare.

Ita etiam eodem lib. cap. 13. cum dixiſſet, *quibus amplæ ſunt venæ, quique modicè graciles ſunt, nec candidi, neque tenera carne præditi copioſiùs euacuabis* ſubdit *contrarios autem parciùs, quippequi exiguum habeant ſanguinis, carnemque facile tranſpirabilem*, & inter hos parcius euacuandos numerat pueros: ſtatim enim addit. *Hac ratione* .i parcè *nec pueris venã tundes vſq; ad decimũ ætatis annum*: copioſiùs, *poſt quem ſi multus congeſtus ſanguis appareat, tempuſque anni Vernum fuerit, regioque natura temperata, & pueri natura bene ſanguinea*, conditiones pro phlebotomia, *ſanguinem minues* copioſiùs quàm prius *multoque magis ſi aut peripneumoniæ, aut anginæ, aut pleuritidis, aut alterius acuti grauiſque morbi periculum incumbat. Detrahes autem primum, vt ſummum, ad cotylam vſque* ideſt vnc. viij. dram. 2. ſcup. 2. ſecundum alios vnc. x. *Quod ſi poſtea perpendenti vires, permanere validæ videantur, dimidium eius adÿcies, reiterata miſſione*.i. vnc. IV. ſcup. IV. vel vnc. v. & in totum erunt ſang. vnc. 12. & ſemis, vel vnc. xv. quod ſi pueris poſt. 14. annum lib. 1. ſang. mitti poteſt, circa 7. mittemus tantum dimidium, vnc. VI. & trium annorum ætate vncias tres, ſemper data aliqua proportione.

Galeni alter locus.

Galenus ſe explicat.

At Primo ad Gla c.14.Gal.explicare videtur quod alibi obſcurè dixerat, *His etiam* (inquiens) *& ætas annumeranda eſt veluti accidens quoddam, quod prohibendi integram vacuationem vim habet : neque enim pueri,neque ſeniores hanc ſine noxa tolerant. Hoſce igitur omnes,vbi diſpoſitiones hortentur, non ſemel, neque ex toto,ſed paulatim oportet euacuare.* vbi manifeſtiſſimum eſt Galenum velle integram, copioſam, excedentem, atque ad ſyncopem vacuationem ab ætate poſſe prohiberi, cum tamen concedat partialem,repetitam, & paruam euacuationem.

Galeni mens.

Credimus autem pueris ante 14. annum à Galeno prohibitam fuiſſe eam tantum phlebotomiam, quæ copioſa eſt, & ſuo tempore ſæpiſsimè fieri ſolebat, vſque ad ſyncopem, conceſſiſſe autem paucam, & ſolum denegaſſe nuper natis puerulis venæ apertionem, quod iurè factum fuit ob venarum exilitatem ita lib.de ſectis c.3.*ſi ætas* (inquit) *aut pueri natu admodum parui, aut ſenis in ſenium longè prouecti, &c.* inde *nemo eſt, qui venam diſcindere audeat*. vbi prohibet omnino paruulis, non maioribus, bimis,trimisue, quibus noſtri experti chirurgi facillimè venas ſecant: in maioribus igitur ſecari vena poteſt,& cum Gal.3. meth. c. 11. *menſuram vacuationis tum ex redundantiæ modo inuenies tum ætate, natura, regione &c.*nos autem in ſanguine pueris mittendo audaciores eſſe Galeno poſſumus, quia

modo

modo pueri Romani validiores ſunt, & ſanguine magis abundant, quàm tēpore Galeni. nunc enim etiam lactentes Vinum potāt continuo, cū tempore antiquo illo interdiceretur eis. 5. enim de ſanit. tuen. 5. dicitur Vinū pueris eſſe alieniſſimum, & lib. 1. c. 11. pluribus agit non eſſe dandum Vinum pueris, & concludit neminem rationis compotem vti Vino pueros conceſſurum, & *neq; etiam adultis niſi modicè ſumptū* vtile iudicat, & lib. quod animi mores &c. c. 10. ex Platonis Timeo. *Pueri duodeuigeſimum annum à vino prorſus abſtineant*. ita ablatæ videntur difficultates omnes de ſanguine mittendo in pueris, & roborata Romanorū ſententia prædicta, procul delegata tum auaritia, & timore ſanguinis, tum etiam prodigalitate, nimiaque alieni ſanguinis ſiti. poſſem autem addere multos auctores, multasque Nationes, quæ huiuſmodi ſalubrem in pueris Romanorum vſum ſibi familiarem fecerunt; ſed Eminentiſſimæ Romanæ ſcholæ dignitas, & auctoritas non eget aliena auctoritate.

Vinū pueris interdictum.

Regrediar modo ad τῆς φλεβοτομίας ἔκλειψιν, illud nimirum in medendo vitium, quod venæ ſectionem neceſſariam penitùs omittendo, vel deficienter imperando committitur, ſed ſuperfluus omnino labor, & gratis ſuſceptus videtur, eſſetque recoctam proponere κράμβην namquè Galenus Eraſiſtrateos debellauit, & perdidit, eiuſque libri ſatis ſunt pro expugnatione vnius, alteriusvè reſurgen-

Defectus phlebotomiæ.

tis ἀιμοφόβυ. Afferam tamen ex multis pauca quædam nocumenta insequentia omissam, vel paucam sanguinis euacuationem.

Primò autem nocuam esse dicimus omissam venæ sectionem existente plethorica dispositione, quapropter Hipp. 1. Aph. 3. *Habitus Athletarum* (inquit) *qui ad summum bonitatis attingunt, periculosi, si in extremo constiterint. Neque enim possunt in eodem permanere, neque quiescere. Cum verò non quiescant, neque possunt proficere in melius. reliquum est vt decidant in deterius. His de causis bonum habitum statim soluere expedit, vt corpus rursus nutriri incipiat.* in commento scribit Gal. quod in tali habitu, *cum vasa cibis, ac potibus fuerint supra modum repleta, periculum est, ne aut ipsa dirumpantur, aut calor natiuus suffocetur, extinguaturuè; sicuti etiam subita morte interierunt athletæ quidam, cum ad summam repletionem venissent.* patet igitur quod nisi in tali dispositione mittatur sanguis magna imminent pericula.

In pletora.

Secundo. Si Mulieri menstrua cessauerint, & ex abundantia sanguinis in Venis, sanguis euomatur, omissa Venæ sectio plurimũ lædet; nam Hipp. 5. aph. 32. & 1. de Morb. 6. *Mulieri sanguinem euomenti, menstruis erumpentibus solutio*. Gal. verò in com. vult, vt misso è vena sanguine euacuemus plenitudinem, naturam imitantes; ita etiam quia aph. 33. subdit Hipp. *mulieri menstruis deficientibus, sanguis*

Menstr. cessatis.

guis à naribus fluens bonum. nos naturæ imitatione, quum ea cessat, vena secta abundantiam tollemus. pericula autem ob retenta menstrua Hipp. lib. de Virg. morb. recenset dicens *cum sang. non habuerit effluxum in virgine nubili, præ multitudine resilit ad cor, & ad septum transuersum, cum igitur hæc repleta fuerint, cor fatuum fit; deinde ex fatuitate torpedo, postea ex torpedine delirium apprehendit*.

Tertio. sicut deficiente consueta sanguinis euacuatione per hæmorrhoidas multa pericula imminent. Nam Hipp. 6. aph. 12. *à diuturnis sanato hæmorrhoidibus, si vna non seruetur periculum est Hidropem, vel tabem aduenire*. ita Medicus, cessante omninò ea vacuatione, si Venam secare non festinauerit dictorum affectuum particeps causæ erit. ita etiam scripsit 3. in 1. pror. com. 39. *Qui statis temporibus sanguinem profundunt, siticulosi hi, difficiles, & exoluti, si non profuderint, Epileptici moriuntur*. cum autem ex Gal. in com. vacuatio sanguinis consueta retenta fuit, his morbos fore plethoricos, manãte ipso ad eas corporis partes, quæ retentis excretionibus propinquæ sunt, vel ad eas, quæ imbecilliores existunt: particulatim verò de iis, quæ ex hæmorrhoide, vt pote excrementis existentibus melancholicis, alunt vel melancholiam, vel phthisin, vel hyderum, vel varices, vel cancrum, vel Elephantem: præter hos autem vnicuique, in ea parte fore affectionem, quæ

Defectu consuetæ vacuationis.

cæteris

cæteris manifestè imbecillior existit, sensus autem Hipp. est, quod si cessante solita sanguinis euacuatione, ęgri facti fuerint siticulosi, difficiles, & exoluti, si profuderint more cõsueto sãg. bonum esse; si verò non profuderint Epilepticos mori. Medicus autem si in huiusmodi casu non secauerit Vęnam mortis reus ipsę erit.

Quarto. Hipp. 1. Epid. constit. 3. in febribus ardentibus. *Quibus quidem bene, ac largè sanguis per nares erupit, per hoc maximè seruabantur; & nullum noui, qui in hac constitutione mortuus esset, si rectè ipsi sang profluxisset. In Philisco enim & Epaminone, ac Sileno, quarta, ac quinta die parum de naribus stillauit, & moriebantur*, deinde scribit. *Sanguis autem plurimis erupit, maximè adolescentibus, & in vigore constitutis, & talium plerique perierunt quibus sang. non erupit.* ex quo textu colligo in quibusdam febribus non factam sanguinis excretionem mortis esse causam, caueat igitur Medicus ne peccet omissione venæ sectionis.

Possem hic plurimos affectus, & constitutiones afferre, in quibus omissa venæ sectio maximo esset detrimento: sed hæc innotescẽt in alia Epist. de vero Vsu phlebotomiæ, vbi tradendum est, quando Venæ sectio conueniat.

περὶ ὑπερβολῆς.

ALterum autẽ vitiũ, quod in Abusu venæ sectionis committitur est ὑπερβολὴ excedens,

dens, & ſuperſlua ſanguinis emiſſio: vt autem Galenus in Eraſiſtrateos, & Hæmophobos ſui temporis acerrimè diſputauit, & penitus profligauit; ita à me hoc æuo contrarium vitium eſt debellandum, meumque ingenium exercere cogor contrà τοὺς φιλαιμάτους, prodigoſque ſanguinis effuſores; Et quot quidē damna ſub copioſa ſanguinis vacuatione deliteſcunt? damnanda autem omnino eſt excedens humani cruoris, Vitæ Theſauri, & animæ vegetantis domicilij deperditio, illam autem excedentem voco ſanguinis miſſionem, quæ vltra vires corporis eſt, illā verò moderatam, (etiam ſi vſque ad ſyncopem proceſſerit) in qua virium adeſt robur, conferentia, & tolerantia. Medicos autem, qui in exceſſu phlebotomiæ ſæpe, & data opera peccant, expellere poſſumus cum Delphico Oraculo. dientes. βαῖν᾽ ἀπ᾽ ἐμῶν τριπόδων, ἔτι τοι φόνος ἀμφὶ χέρεσσι, Πολὺς ἀπεστάζων, ἀπὸ λαϊνοῦ οὐδοῦ ἐρύκει. Temerarij enim ſunt Philæmates, & in medicina Hæretici, & hos quidem pauciſſimos adeſſe puto in Italia. Fama quidem eſt ſcholam Pariſienſem copioſam eſſe in ſanguine mittendo, ego autem ipſam neque prodigam, neque ſæuam in ſanguine mittendo imaginari queo, quùm enim ſapientiſſima ſit, nunquam mihi inducam, vt credam, ab ea quicquam temere agi; verum quidem eſt Regionem à Regione variare, aerē ab aere, ſi igitur Hiſpani, ſi Galli, ſi Germani, nec ſimul ipſi, nec cum Italis conueniunt in

Cede meis menſis manibus nam ſang. adherēs, deſtillanſque recens prohibet tibi limina Tēpli.

quan-

quantitate sanguinis vacuādi; quid ad Romanos? qui aere diuerso fruuntur, & sicut Regio, Cœli aspectus, habitatorum temperamenta, victus, mores, & consuetudines incolarum diuersa sunt, ita in medendi praxi (vt cuilibet leuiter in medicina, vel in Hipp. lectione versato patet) non parum veriare licet remediorum tum quantitatem, tum numerum, tēpus, modum, figuram, & præcipuæ phlebotomię vsum, laudandumque est prouerbium illud *Dum Romæ es Romano viuito more*, non erit ergo probanda illorum opinio, qui alienos medendi mores inducunt, diuersas sanguinis profusiones, easque vel exterorum more, quod enim illis in Regionibus saluberrimum est, hic Romæ erit fortè perniciosissimum, vt in plantis apertissimum est, tum in Persea arbore, tum in Iuccę radice, quod in Historia plantarum Horti Farnesiani aliàs dictum fuit luculentèr. Peccauerunt autem quondam in sanguine mittendo Erasistratei quidam; qui à Galeni verbis seducti, phlebotomiam in vsum trahere cœperunt, vt legere est apud Gal. contrà Erasis. qui cum sanguinis mittendi veras leges ignorarent, ex defectu, in excessum cecidere; superioribus autem annis in hoc peccauit Botallus, contra quem insurrexerunt Galli multi, occasionemque scribendi sumpserunt. Bonauentura Grangerius, Iac. Pontius, Io. Bapt. Donatus, Georgius Caspius Marcus procerus, & alij: scripsit etiam de

abusu

abusu Venæ sectionis Iac. Cotugnus. ego autẽ cæteris relictis accedam ad explicanda nocumenta, quę sequuntur excessus Phlebotomiæ, in primis autem afferre placet carmina quędam, ad hanc rem facientia excussa apud Iacobum Pontium lugdunensem Medicum in lib. de nimis licẽtiosa, & liberaliore, intẽpestiuaq; sang. missione, liceatq; mihi ea transcribere, & proferre pro vsu meorum discipulorum, vt nocumenta venę sectionis diligentius intueantur.

AD IACOBVM PONTIVM
Poetica Sanguinis quærimonia Iani Emichoeni Aruerni.

SAnguine cum nostræ constet pars maxima vitæ
Et corpus linquat Gelidum cũ sanguine vita,
Visque animæ cum sit, sedesque potissima sanguis.
Purpuream indè animam magno recitante poëta,
Cur fiunt sectis exanguia corpora venis?
Sin minùs arrident tanti tibi verba poëtæ,
Accipe quod summi statuunt edicta Tonantis,
Parcite mortales, esu temperate nefando.
Mactatæ pecudis vetitum cum carne cruorem:
Nempe quod insit in hoc anima (inquit sitquè piandum
Crimen morte atrox anima cum sanguine vesci.)

Haud

Haud ſecus immundum prohibebat ſanguinis eſum
Alteriuſq; animantem animantis viuere letho
Exuere humanos rituſque referre ferarum,
Nomina qui primum mutauit vana ſophorum,
Atque ſamum fugiens Crotonia littora venit:
Cùm ſat abundè homini tellus alimenta miniſtret.
Poma, nuceſque gerant horti, ſint vitibus vuæ
Senſit & hoc, animam, vitamq; in ſanguine poni
Ambitione noua flagrans qui numen haberi
Præcipitem ſeſe flagrantem miſit in Aethnam.
Quis furor arripit mortalia pectora, morti,
Vt ſponte occurrant, ſtudeant quoquè fallere vitam?
Accelerentque necem iactura ſanguinis, atque
Alterius nutu properent præbere ſecanda
Brachia, credentes dubiæ ſua membra ſecuri?
Quæ noua tam ſitiens humanum Empuſa cruorem,
Aut Lamia, abſorbet ſaniem iuuenumque ſenumque?
Sarmata, quiſne Getas inter tam dirus habetur
Quem iuuet epoto, calidoque madere cruore?
Intus alit ſanguis, necat extra: durus & inde eſt.
Intinctas ſolitus vibrare cruore ſagittas
Vulneribus Scytha, quo poſſit procul eſſe medela.
Sanguineaſque pluit guttas cùm Iupiter, iram
Porten-

Portendit, pœnasque monens, inſtare minatur
Humano generi, ſcelerumque piacula poſcit:
Prodigat infamis media gladiator arena
Quamlibet alterius, pugnans, propriumque cruorem.
An nondum exhauſto ſacrati ſanguine? Non ſi
Sanguineam veſtræ penitus mergantur in vtrem
Ceruices, primò veluti feciſſe Monarchæ
Perſarum, Scythiæ fertur regina Tomiris?
Heu nunquamne cutim niſi pleni forte cruoris
Limoſæ exemplo linquetis hirudinis? At vos
Ieſſæi ſaltem moneant oracula vatis;
Extimulentque ſacri ſolemnia cantica Regis,
Ingratis benefacta Dei qui tanta recenſens
Exprobanſque Apage hinc procul, vir ſanguinis, inquit:
Attulit incautis quod miſſio ſanguinis iſta
Importuna necem ſubitam languentibus agris
Faſciolam ob laxam neglecti vulneris. An non
Oeſopicus ſanguis vobis, hoc tempore belli
Formidandus erit, Chriſti qui numine læſo
Nil hominis præter faciem, nomenque tenetis?
Non ſat erat morbi omne genus, veluti agmine facto

Quo-

Quotidie rabidamque famem pestemque solere.
(Præter tot quibus est ætas obnoxia casus)
Tenuia mortalis præcidere tempora vitæ:
Infectis cadere occulto paterisquè veneno
Complures, paucos, at sine morte perire
Ni sua nudarent sceleratum in viscera ferrum?
Non sat erat suaui interdicere Sanguinis ægris
Telluris potu, dum lance viuitis ipsi?
Esse salutarem quem suaserat: attamen olim
Qui Latij princeps, Medicùm nomenque demusque
Asseruit quod turba rudis labefecerat ante?
Non sat erat, tot funesto cecidisse tumultu
Myriades hominum, specie pietatis auitæ:
Nocte Hereboque satis præbentibus arma, facesque
Proh dolor! in nostras ausis furialibus oras:
Vnde tot in nostras incendia lata per vrbes,
Vnde tot atroces strages cædesque cruentæ?
Ergo sacra cohors medicùm, Phoebeïa proles,
Aut nunquam, aut nisi præsenti discrimine vitæ,
Parcius è venis vitalem haurite liquorem:
Quo sine, prorsus homo nihil est quàm putre cadauer.

Si

Si quid ineſt autem vitioſum in ſanguine, vt atra
Si bilis vel flaua natat, pituitauè lenta,
Purgetur ſenſim, victus ratione, vel vſu
Rerum quæ ſani fuerint medicaminis inſtar.
Sic ego te memini in tenui ſcripſiſſe libello:
(Vndè tamen Ponti tibi laus non infima cedit
Noſcere ſi liceat generoſum ex vngue Leonem)
Immodicos æſtus præpones purgare ſolere
Hepatis, obſtructoſque ſero reſerare meatus
Pronorum nimium in Venerem geneſimque iuuare.
Ergo Vitæ hominũ vindex clariſſime Ponti,
Ac Princeps, quotquot docto numeroſa medentũ
Nunc alit atque fouet deducta colonia Planco,
Euge, manu abſtruſis concinnum mitte libellũ
In lucem è tenebris, errores detegis vnus
Quo labyrinthæos veterum, primiſquè recentum
Qui ſine delectu eliciunt è corpore ſanguinem:
Quo ſine prorſus homo nihil eſt quàm putre cadauer.
Qualis enim eſſe poteſt ægris damnoſior vllus
Artis quàm medices temerarius ac malus error,
Vnde ſalus hominũ pendet? ſic non datur error
Duplex in bello, Lamacho quem teſte, frequenter
Conſequitur clades ſumma, exitiumq; malorũ.
Non igitur pigeat pudeatuè in luminis auras
Quos latitare domi reliquos ſinis edere foetus:
Quorum conuellent nulla vnquam obliuia famam

Perpetuò quin passim etiam excipientur honore.

Hæc autem attuli non vt mediocrem, quam laudo, sed vt excedentem Cruentationem notarem. Neque Pontius Methodicam sanguinis euacuationem despexit, sed excedentem abhorruit. Ego autem breuiter adducam in medium nocumenta quædam, quæ tum ab Antiquis, tum à nostris timentur ob copiosiorem Venæ sectionem.

Quid sentiat I. Pōt.

1. *Nocumentum.* Copiosa phlebot. corpus refrigerat.

In primis, quod copiosa sanguinis emissio corpora refrigeret nemo negabit, si enim in sanguine calor est, (vndè nullum exangue Animal calidum scripsit Gal. de fœtus format. cap. 3.) sang. euacuatio erit caloris diminutio propterea in superpurgationibus vltimò, & non nisi coacta natura, sanguis educitur: nempe, quia calore viuimus, & in sanguine calor est. vnde Gal. 6. de Vsu part. 9. pisces esse temperamento frigido asserit ob sanguinis penuriam. & lib. quod Animi mores, &c. cap. 3. *illud euidenter perspicuum noui* (inquit) *sanguinis missione corpus frigescere*. quærit etiam ibi cur sanguinis copiosa euacuatio animam disiungat à corpore, & 4. in 6. Epid. 25. ex sanguinis inopia fieri voluit, vt carnes refrigerētur, acquisititium sanè calorem à sanguine, non proprium, non insitum, vt iecur, & cor possidentes, proinde venosi sunt calidiores ob copiam sanguinis: huius igitur magnæ emissio semper erit nocua, semper calorem imminuet, & quò copiosior, eò magis inimica,

Refrigeratio a spirituum inopia.

verùm

verum aliquando prodest corpus ardens refrigerando. Venæ enim sectio ex Gal. 10. meth. 10. non primùm, sed ex accidenti calidam aliquando intemperiem sanat. in cæteris casibus vituperanda est frigiditas introducta per sanguinis inopiam; inde prodeunt praua accidentia. Adeò autem timuit Gal. corporis refrigerationem ob sanguinis penuriam, vt mittere sanguinem non permiserit in temperamentis, ætate, regione, anni tempore, & morbis frigidis, quod etiam Auic. retulit; nè tanta introduceretur frigiditas, vt calor naturalis functiones suas perficere non valeret, & obseruauimus nos multos post copiosam sanguinis excretionem aliquando à Natura, aliquando vulneribus, vel indocti medici consilio factam, ita frigidos redditos, vt non solum extrema, sed etiam corporis caro diu ad tactum frigida sentiretur; immo etiam internæ coctiones imminuebantur ab inducta frigiditate: habemus exempla apud Hipp. 1. prorretic. 19. & in Coacis, de frigiditate ex Hæmorrhagia. ait .n. *Quæ diebus Criticis ex hæmorrhagia incidit valida perfrigeratio, pessima*. Deinde. *Quæ à profluuio narium cum sudatiuncula incidit perfrigeratio mala est*. Præterea. *Detractio sanguinis in Torpida perfrigeratione malum*, & Paulò post. *In perfrigeratione non sine febre torpidos sanguinis detractio lædit, & putantes se meliùs habere, hi moriuntur*.

Galeni metus.

Hippocrat.

Secundo. Assero ob copiosam sanguinis 2. Nocu.

missionem corpora reddita exanguia decolorari, & amittere floridum colorem, exalbidaque longo tempore permanere, testis erit Hipp. 2. in 2. Epid. scribens. *Dicendum quod, vbi sanguis effluxit, expallescunt*. & in lib. secretorum Gal. ascripto legitur medicamentum ad mutatum colorem ex fluxu sanguinis superfluo. Sed dices. quid refert in ægrotante colorem exalbescere? respõdeo hoc esse plurimi faciendum: nã Hipp. scripsit decolores nõ esse purgãdos. 4. acut. 115. & li. de Veratro. *nequeetiã exangues*, sed Gal. per exangues intelligit decoloratos ob penuriam sanguinis. vndè quum Hipp. 5. Epid. num. 2. Tabescenti viro in Oeniade venam secuerit *in vtraque manu, donec exanguis redderetur* intelligendum est donec colorem faciei amiserit, non autem donec totus sanguis fuerit exhaustus, vel donec sanguis ex se sistatur, hoc enim vel esset periculosum expectare si tardè sisteretur, vel pauci iuuamenti, si citò quiesceret, & Bonau. Grangerius pag. 38. *decolorem* vertit verbum ἔξαιμος.

Corpora exanguia decolorantur.

Decolores nõ purgãdi.

quid sit Exãguis.

Tertio. Vulgaris fama est copiosam, & frequentem sanguinis effusionem oculorum aciem hebetare, ob spirituum defectum; nam quum animales spiritus ex vitalibus fiant, & hi sanguine nutriantur, ablato nutrimento, diminui spiritus necesse est, & hinc etiam minui actiones à spiritibus productas, ita etiam surditas succedit copiosæ sang. Euacuationi, & quendam noui ob copiosum sanguinis efflu-

3. Nocũ.

Phlebot. Visum hebetat surditatẽ facit.

xum

xum ex hirudinibus propè aures admotis, ſurdum eſſe omnino redditum, & adhuc permanere.

Quarto. tanta neruis impartitur læſio, vt Tremores, cōuulſiones, & ſingultus ſuccedant. Prædixit autem ea biſmille ab hinc annis Hippocrates, vt 5. aph. 3. *ſanguine multo effuſo conuulſio, aut ſingultus accedens, malum*. idem repetit. 7. aph. 7. & in Coacis prænotionibus. 5. etiam Aphor. 56. *in fluxu muliebri* (inquit) *conuulſio, & animi deliquium ſi accidat malum*. Tremor autem ex Gal. lib. de Tremore, conuuls. &c. fit quandoquè à largo ſanguinis fluore, fit etiam à copia ſanguinis retenti. 4. Nocũ. Phleb. neruos lędit.

Quinto. Quod ex copioſa ſanguinis miſſione ſequatur ſyncope dubitare piaculum eſt, Auctores enim ſæpe ſanguinẽ mittendũ conſulunt vſque ad animi defectum, ad ſyncopem, excluſiuè tamen, quod ſi pergat efluere vitę Theſaurus ſequitur Syncope ipſa, & Mors, teſte etiam ipſo Gal. 5. aph. 16. nam cum in ſyncope omnes vires præcipites ruant, ex tanta læſione, ſi reuiuiſcat æger remanet tamen corpus ita debile, & eneruatum, vt reliquo vitæ tẽpore imbecille permaneat, diminuto autem calore naturali, coctiones nō perficiuntur & reliqui humores corrumpuntur. Vires enim imminuit ſemper ſang. miſſio ex Gal. 3. de V. acut. 17. hinc Pulſus vermiculantes ſequuntur (ex Gal. 2. de preſag. ex pulſ. 9.) ſanguinis profluuia, & menſium, ac hęmorrhoidarum largas 5. Nocũ. Syncope. Pulſus in Syncope.

vacuationes, ostendentes arteriam mollem quidem, sed debilitatam insigniter facultatem, suntquè etiam pulsus (ex 4. de cau. puls. 27.) parui, languidi, inordinati, celeres, & crebri. ob virtutis defectum. Iurè igitur Auer. 7. collig. 8. timuit syncopem à phlebotomia, quia mors in propinquo est. Neque antiqui tam facile accedebant ad eam phlebotomiam, quæ animi defectum parere poterat, nam Hipp. antea consideranda proponit, & requirit Morbi magnitudinem, Virium robur, & ætatem firmam, & quamuis eam coactus concedat aliquando, vult tamèn cum timore ad eam nos accedere: vt patet 1. aph. 23. *& vbi vsque ad animi defectum expedit ducere, faciendum, si æger possit tolerare*. & Gal. in com. *Oportet*, inquit, *viribus integris atque valentibus tantam moliri euacuationem*. Præterea audire licet ipsum Galenum 9. meth. c. 10. dicentem. *Si quidem in sanguinis missione quam vsque ad animi defectum faciendam esse paulo ante diximus, quò flamma in Synochis ex meatuum clausura febribus extingueretur, non paruum meritò subsequetur incommodum, nisi opportuno tempore, aut debita mensura fiat. Duos namque in ipsis medicorum manibus perire vidi, qui post, quàm animo liquerentur, nunquam reuixerunt. Multi verò, etsi non protinùs, at postea propter virtutis infirmitatem perierunt: quos si quis citrà eius resolutionem vacuasset, minimè periissent. Quin etiam ali-*

Euacuatio ad syncopē

Ex Phlebotomia quæ mala.

qui

qui in morbos inciderũt longos, postquàm immodica inanitione resoluta naturalis vis fuit. Aliÿs cum immodicæ vacuationis noxam sarcire non potuißent in omne reliquum vitæ tempus totius corporis temperamẽtum redditum est frigidius. Ex qua refrigeratione facile ex quauis occasione læsi, aliÿ decolorati, ac malo corporis habitu vixerunt, aliÿ ex eo ipso in morbos deciderunt exitiales, aquam inter cutem, & Orthopneam, & iecinoris, ac ventriculi imbecillitatem, & Apoplexiam, & Paralisim, & deliria. & de cur. ratione per sang. m. 12. vtile est pulsus attendere, *ne nobis inopinantibus* (inquit) *pro animi deliquio mors occupet, quod sanè tribus euenisse medicis noui. Venam secabat eorum vnus Mulieri febricitanti, aliorum vterque viro; sed ad tantum animi duxere deliquium vt vires recuperari non possent: proinde satius est, tam copiosis vacuationibus abstinere, nisi magna incumbat necessitas.* nec Iuberto doctissimo Gallo placuit copiosa, totiesque iterata sang. missio, vt libello de rè hac dicato scripsit. Quæ si legissent quidam nostri temporis medici, minùs profectò faciles in sanguine mittendo essent, nec assererent, id ex Galeni sententia se efficere: nec Experimentis de copiosa sang. missione ab vno, vel altero Medico narratis, vt suam opinionem protegant, errataque alia tegant, multam adhibere debemus fidem; nam Erasistratus, qui nunquam misit sang. sua experimenta producebat sana-

E Syncope aliquot Mortui.

Erasistrati experiẽtia.

torum abſque phlebotomia, & tanti æſtimabatur illo ſæculo, vt primatum in Medicina teneret, & pleraque Medicorum pars Eraſiſtrateam ſe nuncupabat. Eratque talis vt (referente Gal. adu. Eraſiſtrateos c.4.) *Quorundam iudicio Hippocrati par eſſe videretur*, tamen, vt maximum in Medicina vitium eſt defectus in phlebotomia, ita maximò maius erit exceſſus in effuſione ſanguinis humani, quam breui, quandoque illico, ſequitur Mors. Nos etiam Romani omnes æquali modo in noſtro Cœlo, quotidie experimur excedentem, nimiſque reiteratam ſang. miſſionem, maximè nocere, mediocrem vero mirum in modum

Hippoc. iuuare. Numne Hipp. ſcripſit. 2. aph. 51. *plurimum, & repẽte euacuare periculoſum, & omne nimium naturæ eſſe inimicum*, & prius lib. 1. aph. 3. euacuationes extremas periculoſas dixerat, quod ſi aph. 2. eas dãnat euacuationes. Hipp. quas ægri grauiter ferũt. Quid quæſo grauius eſſe poteſt, quàm præ vacuationis magni-

Nimiæ euacuationis nocumẽta. tudine animo linqui? vnde Gal. 9. meth. c. 10. in ſang. miſſione iubet nos attẽtos eſſe pulſuũ diminutionibus, nè nobis inopinãtibus pro animi deliquio mors obrepat. ſic Hipp. 6. aph. 20. *Hydropici, aut Empiematici dum vruntur, aut ſecantur, ſi pus aut aqua confertim effluat, moriuntur*. ratio eſt in prõptu ex Gal. deſumpta, quia euacuatur vnà cum peccantibus humoribus ſpirituum copia, quam, dum ſuſtinere, vires nõ poſſunt protinùs concidunt, quod ſi

mors

mors consequitur prauorum humorum in abdomine contentorum vacuationem excedentem, quantò magis ad sanguinis (qui caloris, & spirituum insignē copiam continet) profusam, & prodigam euacuationē, consequetur? *6 Nocũ.* Læsio facultatis animalis.

Sesto. Quotidie experimur facultatem animalem à copiosa sang. missione ita lædi, vt amittatur memoria, deficiantque sensus, & Imaginatio, & ratiocinatio, vt testatur Hipp. 7. aph. 9. scribēs. *Ex sanguinis fluxu delyriũ, aut etiam cõuulsio, malum.* nec mirum, quia si sanguis alimentum est spirituum Vitalium, & ex his gignuntur animales, ablato sanguine tabescunt spiritus vitales, & deficiunt animales, quibus deficientibus Animalis facultas tanquam suis instrumentis priuata actiones, consuetas haud valet perficere, neque solum desipientia, & fatuitas emergunt, sed etiam delirium, seu deprauatio actionum, ratione bilis cõmotæ post euacuatũ sanguinē, qui eius frenũ erat, sed hoc magis accidit redundante Melancholia, vel atrabile, quæ ablato sanguine furit magis, & in maniā, vel melācholiā leuiter desipientes inducit, siccato corpore, ac refrigerato, & consũptis spiritibus humidis, & lucidis. Delirium.

Septimo. Immanis, & barbara sanguinis missio Senectutem immaturam, valetudinariamque accersit, & naturalem accelerat interitum. *Cum enim* (inquit Pontius) *senescere nihil sit aliud, quàm mutari à calido, & humido temperamento, in frigidum, & siccum, anno-* *7 Nocũ.* Senectus accelerata. 1 Pontij verba.

norum decursu. Nihil est, quod id magis præstet, nec quod citiùs aduehat eiusmodi temperamenti mutationem, quàm frequentior profusiorque sanguinis missio, propter caloris natiui, & spirituum immutationem, ac dissipationem maximam, quam adfert, tum etiam facultatum corpus nostrum dispensantium, quam inducit, labefactationem. Ex quibus excrementorum quoque prouentus maximus, qui senectutem immaturam non solum accersunt. sed etiam innumeris, ac varijs morbis reddunt obnoxiam. In sanguine etenim multus calor viuidus inest. quem à corde acceptum singulis partibus communicat, multa, & magna spirituum copia, quæ vnà cum ipso sanguine, dum euacuatur, effluunt, ac elabuntur è venis: vt equidem ad illius euacuationem, & spirituum, & caloris natiui non parua imminutio necessariò consequatur. Eccè, quę protulit Doctissimus Lugdunensis. *Et neminem ignorare arbitror* (inquit Gal. 2. aph. 28.) *ex profluuio sanguinis multo citò corpus extenuari*: immo ad Tabem perducit, nam 7. method. 6. sanguinis penuria siccitatem facit in exilibus venis, & arterijs.

Extenuatio à sang. profluuio.

Accelerat etiam naturalem interitum, si quidem si naturalis mors ex siccitate contingit, teste Gal. 1. de diff. feb. 8. ex sang. profluuio quum siccentur corpora, ad interitum compellentur; nam humidum primigenium, (quod alimento continuo æget quia continuò à calore depascitur) imminuto nutrimento ob

Mortis acceleratio.

san-

ſanguinem emiſſum deficit,& ſiccatur. Præterea ſi naturalis mors fit ex reſolutione triplicis ſubſtantiæ ſpirituum,humorum, & ſolidorum, quo maior erit reſolutio, eò citiùs ſecundum naturam accelerabitur interitus,addita enim violenta triplicis ſubſtantiæ reſolutione illi, quæ aſſiduò naturaliter fit,nulli dubium eſt quin tanta ibi inducatur eius penuria, vt Ventriculus, ac Hepar viribus naturalibus amiſſis non ſolum paulò deteriorem ſanguinem gignant, illo, qui ablatus fuit; ſed longè inferiorem, ex quo inualidum corpori præſtari poſtea alimentum contingit, hinc atrophia, & mors ſuccedunt. Acceleratur etiam interitus abundantia excrementorum, & inopia alimenti: at in tanta ſanguinis, & ſpiritum reſolutione, quæ facultas vigere, & conſiſtere poterit? certè imminuto calore naturali concoctrix facultas inualida non optimum alimentum,ſed excrementorum copiam pariet.

Penuriæ ſang. vitia.

Octauo. Iam dixi ex immodica ſanguinis effuſione debilitari corpora, & concoctricem facultatem lædi, quid ergo gignetur? non optimus ſanguinis, ſed cruda pituita, & excrementorum copia,quia corpora refrigerata, & relaxata non facultatem tantum concoctricem debilem ſortiuntur, ſed etiam retentricem,hinc Hipp. 4.aph. 27. *Quibus in febribus* (inquit) *ſanguinis fluxerit multitudo quacumque ex parte: cum reficiuntur, alui ÿs humectan-*

8. *Nocũ.* Cõcoctrix debilitatur.

mectantur, quod repetit 1. Prorret,& in Coacis. Galenus autem in com. ait. *Calore natiuo debilitato ex profluuio ſanguinis, neque cibi bene concoqui, neque in ſanguinem tranſmutari, multoque etiam magis neque diſtribui poſſunt per corpus; propter hæc omnia, aluos fieri humidiores par eſt*. neque ſolum facultas concoctrix debilis fit circa cibos,ſed etiam circà materiam morbificam, Sic enim impediuntur

Criſis impeditur.

criſes, & humorum concoctio, quæ calore naturali opus habet valido, vnde in morborum ſtatu non eſt ſecanda vena.Sed ex Hipp. quieſcendum,ne Criſis impediatur, & natura à coctione diſtrahatur: illos autem nullas vnquam in ſuis ęgrotãtibus inſpicere criſes imaginor, qui quocunque morbi tempore, iterum atque

Phleb. impedit Criſim.

iterum & decies, & duodecies, & pluries ſanguinem copiosè detrahunt; & cum nullo modo natura (quamuis validiſſima) coctioni incumbere poſſit, vel nullas, vel malas Criſes faciet, inconcocta exiſtente (ob caloris penuriam, & vires debiles) materia; ſic dum ſanguinis miſſione febrem iugulare ſatagunt,potiùs iugulant ægrum, ſiquidem Hipp. 2. aph. 29. docuit. *in principijs morborum ſi quid tibi videtur mouendum, moue: cum verò conſiſtunt,ac vigent,meliùs eſt quieſcere*. quod optimè explicauit Gal. in com. *Non ſolo vigore* (inquiens) *exitialium morborum aduentante. ſed nec etiam in prioribus temporibus mouere quicquàm oportet Recordantibus nobis, quod*

deplo-

deploratos non oportet attingere, sed relinquere, & morbi finem tantummodo pronunciare. Circa initia verò illorum morborum, in quibus speramus ægrum conualiturum, tentandum est maiora afferre remedia; de quibus Hipp. dixit si quid videtur mouendum moue, sunt autem hæc maxime quidem φλεβοτομια nonnunquam verò, & purgatio; quorum neutrum oportet in vigoribus adhibere. Vt enim in libro de Crisibus manifestauimus, coctiones morborum tunc maximè fiunt. Vt igitur hæ citiùs eueniant, meliùs est in principijs euacuare, quo minorem iam factam materiam faciliùs natura possit concoquere. Morbo autem consistente, cum iam natura concoxit, superfluum est euacuare, cum propter alia, tum quia vis animalis maxima ex parte eo tempore est fatigata, licet quàm maximè duæ aliæ vitalis, ac naturalis, fortes persistant. hæc Gal. quibus manifestè asserit phebotomiam crisim instantem prohibere: sed clariùs admirabilis ille Arabs medicorum princeps scripsit. non esse sanguinem mittendum copiosè si crisis valdè distat, sed quiescendum, vel paucum mittendum, vt virtus seruetur ad crisim perficiendam, itaque ratione virium seruandarum pro Crisi paucus mittitur sang. in augmento: nihil in statu, & declinatione.

In statu nõ est mittendus sang.

Hydrops.

Nono. Copiosa sanguinis excretio sæpè cachexiam, & Hydropem peperit, quod testatus est Hipp. 4. in 6. Epid. 11. *Ex sang. profluuijs* 9. *Nocũ.*

Hy-

Hydrops corripit, & 2. prorret. n. 11. *Cui verò multùm sanguinis sursùm, ac deorsùm eruperit, & febris insuper accesserit, eũ multa aqua reple tũ iri timor est, atque hic hydrops breuissimi tẽporis est, & ex quo paucissimi euadunt.* Cachexiæ autem ob fluxum menstruorum fecit mentionem 2. de Morb. mul. n. 3. in qua *vbi multus sanguis discessit, color est exalbidus, & facies eleuata, & sub oculis tumores laxi, et crura turgida & vterus humidus, ac sẽper præter rationẽ hians.* Gal. autẽ 2. de Nat. fac. c. 8. *Ex diuturnis hæmorroidibus vel suppressis, vel immodica profusione hominem ad extremam frigiditatem ducentibus, non semel, aut bis: sed sepè iam aquam inter cutem collectam vidi; sicut mulieribus quoque tum menstruæ purgationis omnimoda cessatio, tum immodica vacuatio, cum scilicet vteri nimio sanguinis profluuio laborarunt sæpè hydropem accersiuerunt.* Ego præ manibus habui à simili causa plures hydropicos, nimirum alios à nimia narium hæmorrhagia, alios à Vomitu sãguinis 10. vel 12. librarum, alios à sanguinis per aluũ deiectione, atque etiam ab hæmorroidarum, & vulnerum sanguine multùm excreto, vt particulatim in meo *Sepulcreto* describam. edere enim volo non paucas quasdam meas victorias, vt quidam: sed centena contrà meam artem Mortis Trophea, cum cadauerum sectionibus, ingenui viri modo, quamuis ego quoque possem fœlices meas quasdam curas extollere,

Sepulcretũ Castelli.

sed

ſed in extollēda dignitate propria alijs de palma cedo: tamen dicam me quandam ſanaſſe mulierem, quæ malum habitum conceperat eo, quod chirurgus per incuriam (qui mittere debuerat ex talo vncias 8.) ſanguinis eduxerat lib. 8. quæ vix poſt annū ſanitatē recuperauit. immo Petrus Franciſcus Paulus *Fatemur & nos* (inquit) *plurimū ſanguinis fluxum, ſeu ſponte fuerit, ſeu caſu aliquo, aut etiam arte, & ad cachexiā, & ad hydropem quoque perducere poſſe: et nos pluries vidimus in maximis hæmorroidarum, & menſtruorum, nariumque profluuijs*. Addam etiam Galeni teſtimonium, 2. aph. 22. *Sanguis enim cum ſupramodum, aut ex vtero muliebri, aut ex venis, quæ hæmorrhoides appellantur aut ex vlcere fluxerit, tunc vel omnes, vel plurimas operationes ij, qui ita affecti ſunt, offenſas habent. Nonnulli verò ipſorum non modo hæc patiuntur, verum etiam aqua inter cutem corripiuntur*. huius rei non eſt difficile rationē reddere, refrigerato enim corpore, coctiones imminuuntur, & ſeroſitas genita in cauitatem ventris decidit: fortes autem euacuationes morbos efficiunt, quia operationes lædunt valida inducta intemperatura. Hiſtoria.

Decimo. Abortum fieri educto ſanguine non eſt meum inuentum: ſed Hipp. 5. aph. 31. *Mulier vtero gerens, ſanguine miſſo ex vena, abortit, & magis, ſi fœtus, ſit maior*. Galenus ex defectu alimenti id accidere fatetur, & aph. 10. *Nocū*. Abortus à phlebot.

60. addit

60.addit Hipp. *si mulieri vtero gerenti purgationes eant, impossibile est fœtum esse sanum.* equidẽ scio quosdã cũ Bottallo reprehensuros Hippocratem.nam plurimis vtero gerentibus vtiliter mittitur sanguis ex Celso nostro. sed Hipp.(vt etiã Zecchius cons. 90. sentit) intellexit non de parca sang. missione ex brachio, sed copiosa ex talo, vel dicerem loqui comparatiuè magis, & minùs. nobis satis est scire si non semper, plurimùm saltem id accidere, ob id hoc etiam periculum instare ex copiosa sang. missione.

Botallus

Vndecimo. Ex Auicenna habemus, quod in Apostematum principijs penitùs phlebotomia est domittenda, *quia humores subtiliat, & eos per corpus fluere facit, & eos sano sanguini admiscet, & est etiam, quum nihil euacuatur ex eo, quod oportet.* 4. hìc nocumenta ab Auic. enumerantur phlebotomiæ factæ in principijs inflãmationũ, de quibus gratis reprehenditur à Sophistico Florentino, vt etiam aduertit Bettus hoc loco, sed Auic. (connotante Costæo) Hippocratem imitatus est. 4. Acut. 22. *Quicumque autem ea, quæ inflammantur, statim morborum inter initia medicamento soluere conantur, ij non solum ab intensa inflammataque parte nihil adimunt, cum non cedat obsequaturque, quæ adhuc cruda est affectio; verum quoque & quæ morbo resistentia, & sana sunt, absumunt colliquantque, vbi autem corpus imbecille fit, morbus præualet;*

11. Nocũ.

Phleb. in principijs apostematum mala.

let;

let: vbi autem morbus corpori præualuerit, remedium non habet. Et quæ de purgatione dixit Hipp. ad phlebotomiam transtulit Auic. cum Gal. 14. de cur. rat. per sang. missionem ob phlegmones malignitatem interdum nihil ab ea emittitur, sed inibi fortiter constringitur: nam quum in phlegmone respiciatur sanguis vel fluens, vel fluxus, per venæ sectionem poterit quidem deriuari fluens: at fluxus, & extrauenatus nequaquã: immo neque scarificatione tolli commodè potest. iurè igitur dixit Auic. *nihil euacuatur ex eo, quod oportet*. quod si natura valida segregauerit humores prauos, & eos expulerit ad aliquam partem, vbi coaceruati putrescant, facta venarum inanitione, retrahuntur illa excrementa in venas sic *sano sanguini miscentur*. Quin etiam verè dixit *eos per corpus fluere* non enim conuenit decumbentes in aliqua parte humores retrahi in venas, & in ijs versari, ac per corpus spargi, vt si V. S. esset bilis expulsa ad aliquam partem, & putrescens. ideo Auic. vult sang. mitti in principio antequã figatur materia, vel concocta iam est, non autem in eo tempore in quo fixa iam est, & coqui incipit, quod verò phlebotomia humores substiliet, negat quidem Petrus Franciscus Paulus, sed non intelligit quod negat, nam post multam sanguinis missionẽ adeò attenuatur, & Fluidus fit sanguis, vt serosus euadat, quod sæpe obseruaui: nam imbecillum Hepar, & imbecilli renes

Auic. sumit ab Hipp.

Explicatur Auic.

Phleb. humores subtiliat.

ſerum à ſanguine non ſegregant ampliùs quia concoctrix debilis eſt, & refrigeratum corpus, & in principijs inflammationum miſſo è vena ſanguine, quod relinquitur in venis ſubtilior, & aquoſior redditur: nam euacuatæ venæ à parte inflammata trahunt; ſed non cedit affectio cruda, & ſanæ partes abſumuntur, & colliquantur in feroſam humiditatem, quæ ſeroſitas ſanguini venarum admixta ipſum ſubtiliorem reddit. recte igitur loquutus eſt Auic. ſed non intellectus à Barbaromaſtige Florentino, quem tanti faciunt quidam.

12. *Nocũ.* Duodecimo. Scribit Eruditiſſimus Auicenna. *Phlebotomia, propterea quod ad diuerſum trahit, aluum valde aſtringit. Quumque ex multa minutione debilitabitur virtus, multi generabuntur humores.* Hoc difficile creditu Barbaromaſtigũ ſcholæ videtur, & Suſio p. 111. tũ quia id retulit Auicẽna, cui ſe opponere audent (ſed Elephas non curat culicem) tum etiam quia ex Hipp. colligunt, potiùs ventrem humectari: immò nos quoque ſupra n. 8. hoc pro nocumento phlebotomiæ attulimus. Galenus antem 1. aph. 23. ſecta vena ad ſyncopim *pluriès etiam aluus citatur* ſcripſit. quod etiã repetit de curat. per ſang. m. 12. & fatetur Auic. 1. 4. tr. 2 c. 45.

Alui adſtrictio a Phl.

Nobis verò reſpondere conducit, tantos illos philoſophos neſcire, illud, quod fit per ſe, ab eo, quod fit per Accidens, diſtinguere, Namque copioſam ſanguinis euacuationem

ſequi-

ſequitur quandoque per accidens aluifluor, quia nimium refrigeratur corpus,& calor natiuus redditur debilis,admonente Gal. 4.aph. 27. vndè neque concoctrix, neque retentrix valida permanent,alui autem fluor ſymptoma eſt retentricis ventriculi, hepatis, & inteſtinorum relaxatæ, & ita per Accidens ſuccedit copioſæ ſang.miſſioni. At è contrà ipſa abundantior ſanguinis diminutio per ſe, propriè,& natura ſua aluum exiccare ſolet, adhibita tamen diſtinctione,quam docebimus infra.quod non ſolum confirmant Auicennæ interpretes Gentilis,Dinus, Vgo, Bettus, & alij: ſed probare conabor ratione,exemplo, & inductione. primùm quidem quia reuellit: vt aſſerit Auicenna,& certum eſt,phlebotomia trahi humores ad Venas; quapropter tam à centro ad circumferentiam, quam à circumferentia ad centrum trahere dicenda: cutaneas enim ad centrum, inteſtinales verò ad circumferentiam: cum igitur ob inanitionem venæ trahant ab inteſtinis,iurè Medici cõſulunt fæces, & materias in inteſtinis exiſtentes clyſtere priùs eſſe educendas,quã celebretur phlebotomia,timentes tractũ iri eas humiditates à Venis exhauſtis, quę excrementoſæ nimis ſunt. Hinc etiam dicemus, ſi corpus totum à phlebotomia exiccatur, (vt diximus paulo ante num. 7.) exiccari etiam foeces in inteſtinis commorantes, quia venæ exinanitæ violenter exugunt per meſeraicas excrementorum in-

Phleb. per acid ſoluit aluum.

Phleb per ſe ſiccat fęces.

inteſtinis humiditates, ob quæ neceſſariò fœces induratæ retinentur. Et cur (quæſo) in Dyſenteria ſang. mittunt Medici? an vt ſanguis, & aluus fluant magis? an verò, vt reuulſione illa ſiſtantur? ſed quid mirum? multa alia reuellentia, & corpus exiccantia fœces in aluo ſiccant, & remorantur, qua propter meminit Hipp. 5. aph. 83. *mictio noctu plurima facta paruam ſignificat deiectionem*, quia inquit Galenus, neceſſarium eſt ventris humore diſtributo, minorem fieri alui deiectionem: pariter etiam legitur in Hipp. de dent. 2. *quibus pueris multum lactuoſum reuomitur his aluus ſupprimitur*, & 5. in 6. Epid. tex. 28. *Miſtio, quæ in ventre ſunt indurat*. Galenus autem in com. *Omne corpus venere exiccari conſtat: ſed non ſemper alui excrementa propterea ſicciora fieri cernuntur. Verùm, quando ab ipſis valde oppreſſa fuerit, & quando vires labefactatæ, & membra à quibus alimentum conficitur, & in ventre contenta diſtribuuntur, refrigerata fuerint, cum coitus, quæ in ventre ſunt, frigefacit, & duriora reddit: volunt enim ex coitu in ventre contenta frigeſcere, & ex frigore durari; atque duritiam nō frigoris, ſed ſiccitatis ratione euenire monſtrauimus*. quæ omnia de coitu à Gal. dicta nos ad vnguem de phlebotomia adducimus. Vnum addere liceat, nimirum copioſam ſanguinis euacuationem ratione diuerſi ſubiecti Symptomata variare moxmox dicta, facta nempè in corpore naturaliter tem-

Venus ſiccat.

Diuerſa actio Phlebotomiæ.

pera-

peramento frigido, & humido, quia frigiditatem augebit, ac cruditates consequentur, alui fluor emerget; si verò temperamentum infœlicis ægrotantis calidum, & siccum fuerit, aucta siccitate excrementa intestinorum magis humido priuabuntur hinc reddita sicca, & dura sistentur.

Clarum quoque est illud, quod retulit Auic. scilicet debilitata virtute, & excremẽtis retentis, humores prauos produci, multiplicari, & in corpore dominari, ideo cap. de Hydrope scripsit idem Auic. *Et nocibilior euacuationum est euacuatio sanguinis: propterea quod virtus debilis non valet regulare humiditates, quæ in venis continentur. quo fit, vt derelictæ à regimine naturæ facile corrumpantur, & sic accidat malorum humorum multiplicatio.* Vt Excremẽta producant humores.

Decimotertio. *Prægnans præterea* (vt Auicennę visum est,) *et menstruata non minuatur, nisi propter necessitatem.* hoc est maximum nocumentum; quod sæpissimè in praxi obseruaui, ex facta enim vel mediocri sanguinis eductione, dum mulieres purgantur, fit talis reuulsio, vt cessent menstrua, & difficultèr in posterum redeant, quod in fœminis pessimum est, cum multæ ob id valdè ægrotent, vndè & medicus eas interrogare, & ipsæ fateri debent ante phlebotomiam, an menstrua fluant, nec nè. igitur dum menses fluunt nullo modo secanda est vena 1. quia si facta fuerit sectio in brachio, motus naturæ deorsum reuelletur sursum ad 13. Nocũ. Mẽstruata nõ phlebotomatur.

partem contrariam, Quarè naturalis sanguinis euacuatio impedietur: conceditur tamen si menses nimis fluant reuulsionis gratia, quia Galenus docuit.de cur. ratione per sang. m.c. 6.*sectam in cubito venam mulierum purgationes reuellere*. 2. prohibetur Venæ sectio in Menstruata, quia si multa facta fuerit, & ex talo; vel augebitur fluxio attracto, & magis concitato sanguine vel deficiet ægra ex duplici sanguinis euacuatione, etenim, si iubet Hipp. 4.Acut.116.*Si cuipiam sanguinem auferre confert, ventrem confirmare oportet*, & Gal.in com. *fluente aluo sang. non detrahes, nam si post detractionem perseuerat fluor virtutem prosternit*. multò magis obseruandum est ne ab Vtero sanguine fluente detrahatur sanguis à Vena. 3. non est brachij secanda vena in hoc casu. Ne sanguis copiosior, & deterior, naturæ lege, ad partes ignobiliores, & inferiores expulsus reuellatur ad membra superiora, & nobiliora. Botallus autem cap.6.non veretur sang. mittere fluentibus mensibus, lochijs, hæmorrhoidibus, &c. siuè criticè, siuè symptomaticè fluant.

Phlebot. reuellit ab Vtero.

Botalli error.

14.*Nocu.* Humores crudi prohibent phleb.

Decimoquarto. Ait Auic. *quandoque est repletio ex humoribus crudis, & est tunc phlebotomia multùm impediens, quoniam si minueris, non maturabis eos, & timebitur, nè æger perdatur*. hæc autem recepit verbatim, à Galeno lib.de venæ sect.c.6. vbi ait, *fieri enim potest, vt crudus per corpus collectus sit succus, in*

quo

quo aduertendum diligenter est, quantum valeat robustaque sit virtus, & quantum humor ipse sit refrigeratus: nam exsoluta ab id genus affectibus virtus, adhibita sanguinis missione, in extremum malum recidere solet, vt nequaquam postea restitui possit. Quod vbi euenit, periculum non leuè consequitur, potissimum si febris accedat statu æstiuo, stomachoque male affecto, aut toto adeò corpore natura molli, & temperie humido: eiusmodi enim hominibus multa accidit per halitum digestio, repentinaq; syncopa, etiam si febris haud magna inuadat. Si verò horum nihil sit, cæterum hyems fuerit regioue natura frigida, tum natura quoque hominis frigidior, ijs per sanguinis missionem, & totum corpus grauiter refrigeratur, & accidunt non nulla, quæ ad grauem sequuntur refrigerationem, symptomata. Quo circa qui sic affecti sunt, eos sanguinis missione vacuare non conuenit. Quis vero fortaſſe opponet. C. Celſum lib. 2. c. 9. dicentem, *Cum sit autem minimè crudo sanguis mittendus, tamen ne id quidem perpetuum est. Neque enim semper co-ctionem res expectat.* ego autem reſponderem Celſum loqui de morbo, nõ autem de materia cruda: ſed ſi inſtaretis vos afferendo Galeni auctoritatem de cur. ratione per ſang. m. cap. 13. *nullam esse crudorum humorum tantam talemque plenitudinem, quæ hoc inhibere auxilium possit.* Reſponderem Vos non intelligere clara Gal. verba, ſi quidem loquitur de ma-

Celſi explicatio.

Gal. dilucidatur.

gnitudine morbi coniũcta cum cruditate, & virium robore, impossibile enim censuit simul posse copulari cruditatem, & virium robur, vndè vno existente abest aliud, ideò supra c. 9. dixit. *vbi tanta crudorum humorum copia accumulata est, vt secandam venam prohibeat, istis virium robur non est.* si verò fuerit virium robur, non poterit adesse magna cruditas. igitur si fuerit magnus morbus cum virium robore, quia non potest adesse magna cruditas mittetur sanguis copiosè, si verò fuerit morbus magnus cum viribus debilibus sine cruditate mittetur sanguinis parum, & existente morbo magno cum cruditate, & virium imbecillitate, nequaquam mittatur. Sed de morbo magno, & syndrome ab Hipp. allata, & à paucis benè intellecta notandum, quod quando Hipp. magno morbo opponit sang. missionem, non opponit remedium specificum generico morbo, sed detruncatè loquitur more proprio, qui non semper affert omnes distinctionum partes, nos autem complere distinctionem debemus, & genericum generico, ac specificum specifico tollere, & quia vnum non nisi vnum indicat. Morbus magnus genericè indicabit remediũ magnum, quod multiplex est, specificè autem morbus sanguineus, remedium sang. phlebotomiã, & ambo miscẽdo dicemus magnũ morbũ sanguineũ requirere magnũ remediũ sanguineũ, idest, phlebotomiã ad syncopẽ, si tamẽ

Virium robor non est cum cruditate.

Magnus Morbus vt iudicet phleb.

id

id permiſerint virtus,& ętas.Ita Hipp.i.de M. Mul.103.venã ſecat difficulter parieti ſi *ſit iuuenis,in vigore, & multo ſanguine referta, & ſanguinem detrahere virium reſpectu habito*.

Decimoquinto.Pergit Auic. ſcribere pericula iminentia ex phlebotomia hiſce verbis. *Quum verò ſanguis alicuius fuerit bonus, & paruus, & fuerint in ipſius corpore multi mali humores, phlebotomia bonum rapiet, & malum relinquet*. hæc ſententia deſumpta eſt à Gal. 2.de hum.15.*Cũ in corpore ſanguinis probi exigua ſit copia, & crudi humores ſint admodum multi,tum nec venam ſecare, nec purgare, nec exercere hominem oportet, immo verò neque mouere penitus,neque lauare conuenit ſiquidem venæ ſectiones probum ſanguinem euacuant,& prauum. qui in primis potiſſimum venis, quæ in iecore,& lactibus ſunt, colligitur, in totum corpus attrahunt*. ecce quod ad verbum Galeni verba tranſcripta ſunt ab Auic.quam ſententiam repetit 4. de ſang.m.c.5. *At, ſi in eodem homine reliqua eadem ſint, cæterum in laſſo corpore ſanguis bonus exiguus ſit, crudi humores plurimi, huic nec ſanguis mittendus, nec alui deiectio, aut exercitatio, aut omnino motus,aut balneum adhibendum, quippe inciſa vena bonum ſanguinem emittit: malum, qui in primis maximè venis circa iecur, & quod meſenterium vocant,colligitur, in totum attrahit corpus*. Heus (Amici Iuuen.) adeſtò, & conſiderate Auicennam cum Galeno conuenire

15.Nocu. Si sãg.paucus nõ mittendus.

Auic. & Gal. concordes.

nire ad vnguem: Vndè qui Auicennam reprehendit, simul etiam Galenum accusat, qui autem Galenũ accusat, non est bonus Galenicus: sed Petrus Franciscus Paulus ille Galenum in his Auicen. verbis accusat. ergo falso se dicit ex Galenica secta.

16. Nocũ. Decimosexto. *Et sũmopère tibi caue nè ægrũ ad vnam duarum perducas rerum: scilicet humorum cholericorum ebullitionem, & frigidorum cruditatem.* & pag. sequenti ait. *& phlebotomia quidem* quum non est necessaria, *choleram rubeam ebullire facit, & postea aduenit linguæ siccitas, & quæ sibi sunt similes.* Hic insurgunt Arabũ detractores, & multa adducũt. sunt quidem contraria ebullitio, & frigiditas, sicut alui astrictio, & fluor, de quibus num. 12. verba fecimus, alibi autem ostendimus spiritũ Vitrioli calefacere, & refrigerare, quod ratione subiecti contingit diuersi. itaquè Barbaromastix, Petrus Franciscus Paulus, & cum his Leon. Iacchin. denique Susius, pag. 116. negant à Phlebotomia bilem inflammari. Verum Auic. id videtur repetere. lib. 4. cap. de Cura Causonidis. *Et nõ phlebotometur, fortaße enim inflãmabit eos, & fortaße iũuabit eos si fuerit Vrina turbida, & rubra.* Quærunt & Aduersarij huius rei rationem. Nos 1. opponemus Auctoritatem Hipp. 3. in 6. epid. & lib. de humoribus circà finem, qui de Venæ sectione ait. *Impedimentum ijs, qui cruenta expuunt. tempus anni, pleuritis, bilis.* Ergo bilis impedit

Bilis ebullitio.

Bilis prohibet phleb.

dit ſanguinis miſſionem. Gal. in com. ***Sectionem prohibet bilis, hoc eſt humor bilioſus, qui redundet in corpore, perſpicuum enim eſt ſub canem venam non ſecari, neque etiam ſi homo ſit admodum bilioſus.*** Ecce Auic. ſectatur Galenum, ratio autem huius rei deſumi poteſt ex Gal. 4. de ſan. tu. 4. vbi docuit ſanguinem eſſe in medio bilis, & pituitæ: huius, quia eſt ſanguis crudus: illius, quia eſt ſang. aſſatus, optimus autem ſanguis contemperat ſua mixtione vtriuſque vitia. ablato autem ſanguine, qui frenum erat ipſorum, vtraque efferatur, & agit ſola: vndè bilis ebullit, pituita cógelatur, quare dominante in Corpore bile non debet ſanguis mitti. Docuit etiam ibi Galenus ſanguinem peccare vel quantitate, vel qualitate: ſi vitioſus fuerit; vel per ſe ſolus erit vitioſus, vel alijs humoribus admiſtus: & hi erunt vel frigidiores ipſo, vel calidiores, vt pituita, & humor crudus, bilisquè flaua, & atra, & addit, ſang. per ſe Vitioſum, vel copia peccantem, ſi adfuerit virium robur eſſe emittendum, vel ſecta vena, vel alio modo. ***Quod ſi Vitioſi tantum ſucci, hique citrà ſanguinis copiam ſubſint, purgatio petenda eſt, quæ infeſtanti excremento ſit accommoda.*** præterea ſcribit eodem cap. humorum differentias quaſdam, ***Quoniam alij, priuſquã ad exactum ſanguinem nutrimentum perueniat, velut ſemicocti ſunt, alij prorſus incocti, crudique, alij paulo abſunt à ſanguinis forma, rurſus alij ſanguificationis***

Cur ſang. frenũbilis.

Sang pec.

veluti vltima pars, qui vtique exceſſu caloris proueniunt, (quorum alÿ paululum, alÿ plus, alÿ plurimum à ſang. receßerunt) vbi paululum, vel citrà ſanguinem reſtitum, vel vltrà proceßum eſt, audacter mittendus ſanguis eſt vbi plus, conſideratius agendum, vbi plurimum in his nullus omninò mittendus eſt. Inſpicere verò, & quantitatem conuenit, vt V. G. ſi bonus ſanguis exiguus ſit, reliquus verò ſuccus plurimus: vtique in his abſtinendum à detractione ſanguinis eſt. ſin is quidem exiguus, ſanguis verò copioſus, audacter incidenda vena eſt. itaque Galenus prohibet ſang. miſſionem exiſtente copia humorum plurimum recedentium à natura ſanguinis, quales ſunt crudi ſucci, & bilis, proinde in febribus à pura bile non eſt ſang. mittendus, neque in Cauſo bilioſo mittit ſang. Hipp. 4. de Victu acutorum, immo neque Gal. in Tertiana cont. lib. 1. ad Glauc. quos ſequitur Auic. quando ſcripſit: *In febribus autem à minutione cauendum eſt, ſcilicet in ÿs, quæ vehemẽtis ſunt Calefactionis, & inflammationis*. ideſt, in ardentibus bilioſis, & quia ex Vrina ſumitur ſignificatio humoris dominantis, ideò ſubdit. *Et ſi vrina fuerit ſubtilis aut ignea, caue tibi à phlebotomia*. concordans cum Gal. 4. de ſan. tuen. citato. *Pallidiores Vrinæ bili abundãte cernuntur quod ſi meracior bilis eſt etiam planè flauiores*. Concedit autem phlebotomiam Auic. exiſtente Vrina craſſa, & rubea, quia ſangui-

Quando ſang. mit.

Gal. non mittit sãg.

Feb. bilioſæ non phlebot.

nem

nem dominantem ostendit possem equidem perpulcras afferre de bilis efferuescentia ex Hipp.4. de morb. 23. sententias: sed nolo esse longior, addam tantummodo Auicennam ex colore sanguinis exeuntis cognoscere dominium humorum: ideo dixit. *Ampliùs sanguinis qui egreditur colorem attende, & si fuerit subtilis albedini attinens, ipsum illico retine.* biliosus enim vel pituitosus est, quod docuit aliàs Galenus.

Itaque bile peccante phlebotomiam esse nocuam probare placet legitimæ scholæ Parisiensis auctoritate, quamuis forte alij aliter opinentur, si quidem Fernelius Hippocrates Gallus in methodo curand. feb. c. 11. scriptũ reliquit. *Venæ sectio exquisitæ tertianæ est incommoda, vt quæ vtilem, ac necessarium humorem detrahit relicto impuro, ac noxio, sub hac enim febre attenuatum corpus esse solet, paucique sanguinis: bilis verò acrior ipsa febris materia sub cauo iecoris exuperare, & æstuare, quam venæ sectio nõ eximit, Nec proinde morbi substantiam minuit. Immò verò si vel sponte, vel arte nimium profusus sanguis sit, plerumque deprehendes bilem acriùs ferocire, febremq; inualescere. Peccant igitur, qui ex Vrina crassa, atque citrina statim mittendum sanguinem pronunciant.* at hic certè apparet à Fernelio Auicennæ verba esse transumpta. Præterea D. Fontanonus c. de causo. *Raro in hac febre fit sanguinis missio, ne bilis nimium efferueat,*

Schola Parisiensis nõ secat Venam in bile peccante.

Fernelius.

Fontan.

maio-

maioresque vires minuto sanguine acquirat, ac morbus augeatur. Itaque vitanda nisi nos aliæ circumstantiæ cogant, tumque non vltrà quatuor vncias sanguis detrahendus. Hic fuit Monspeliensis. ergo nec ipsius schola ita audax est, vt dictum fuit, & vncias 4. tantum mittit. Iubertus autem in eodem cœlo, ait mediocrẽ sang. euacuationem esse ab vncijs 4. ad 8. magnam verò ab vncijs 10. ad 15. sed Capiuacceus noster cap. de Tertiana cont. ita loquitur. *Sanguis vacuandus, nisi per venam sectam immineat periculũ ebullitionis cholericorum: nam tunc phebotomia mortis esset caussa. Hoc autem periculum imminet, dum bilis putrescit in venis non totius corporis, sed alicuius partis determinatæ: tunc enim post venam sectam, deducitur in venas communes totius, quarum sanguis iam est imminutus: dum ergo bilis post venæ sectionem petit venas communes, miscetur cum exiguo sanguine, qui restat, & sic post venæ sectionem maior copia bilis reperitur in venis, quam ante venæ sectionem; vnde necessariò fit ebullitio cholericorum.* Certè Capiuaccius fuit Galenicus, & quo non Galenior alter, nec censuit Auicennæ sententiam allatam esse contra Gal. & falsam. Sed dicent aliqui se nolle his credere, sed suis experimentis, ego autem meis credam, scio autem aliquoties data opera me in terciana biliosa intermittente venam secasse, quæ statim duplex, vel continua euasit: signum ebullitionis certissimum.

Iubertus.

Experiẽtia

Deci-

Decimoseptimo. Iam dictũ est phlebotomia facta recrudescere, & congelari humores crudos: id esse verum, modò est ostendendum. itaque ex Galeno constat à phlebotomia corpus refrigerari, sed ea refrigeratio non concoquit crudos humores, nullo igitur modo conueniet, immo refrigerando magis eos congelabit, & refrigerabit. & num. 14. iam satis ostendimus contraria quodammodo esse cruditatem (cum fiat ab imbecillo calore,) & virium robur: vndè existente cruditate non potest adesse virium robur, sicut è contrà præsente virium robore, magnã cruditatẽ esse, negatur. si ergo cruditas indicat in corpore diminutum calorem, seu frigiditatem esse, & Gal. atque Auicennas, ipsius fidus interpres, prohibent venæ sectionem, vt supra dixi, in tempore, regione, complexione, & ætate frigidis, cur erit sang. mittendus dominãtibus frigidis humoribus? Gal. 12. meth. cap. 3. verba faciens de febricitantibus vbi maxima crudorum succorum copia est, & Syncope facillime capiuntur. *Nulli talium* (inquit) *sanguis mitti sine maximo dispendio solet, cum tamen vacuationem desiderent: verùm nec sanguinis missionẽ, nec purgationem substinẽt, vt potè quos sine bis syncope subito adoriatur*. Nequè hæc, neque ea, quę n. 14. attulimus videtur considerasse Susius, qui cap. 9. promittens ostendere Cruditatem non officere sanguinis missioni. ad Gal. contrarias auctoritates non respondit.

17. Notā. Cōgelatio humorum.

In succis crudis non mittitur sang.

Susius notatur.

dit. ſed vnum tantum Gal. locum ſibi fauentem attulit. de curand. ratione per ſang. m. cap. 12. & hoc ſolo loco ſuffultus aſſerit eos decipi, qui contrarium aſſerunt. ſed debebat Galeni apparentem contradictionem tollere Galeni autem verba hæc ſunt. *Vbi ergo multa euacuatione eſt opus, verum vires ſunt imbecilliores, in his euacuationem partiri expedit, vti nimirum, & me feciſſe vidiſtis in ÿs, quibus crudiorum inerat humorum copia. Nam pauculo ſanguine detracto, protinus melicratum exhibeo probe coctum cum incidentium medicaminum quopiam, velut Hyſſopo, origano, & interim etiam nepita, aut pulegio aut certè cum Melicrato oxymel, aut oxyglycy: ac ſic rurſum ſanguinem minuo, vel ipſo eodem non nunquã die, interdum die poſtero, in quo rurſum exhibito propoſitorum medicamentorum quopiam iterum de ſanguine quid aufero: ac rurſum 3. die ſimiliter bis.* ſed non conſiderauit Suſius paulo ante c. 10. Gal. ſcripſiſſe. *At vbi crudi ſucci exuperant, antequam morbus inuaſerit, cautè vacuabis: ſed vbi iam febris corripuerit, vt ante monui, nequaquã.* cap. enim 9. dixerat. tales non ferre Venæ ſectionem, nos autem diligenter Galeni verbis conſideratis contradictionem tollemus, non ſolummodo dicendo à crudis ſuccis magnam euacuationem, non paruam vetari, quod per ſe patet, vel c. 12. intelligere cruditatem in primis vijs, aliàs in Venis. ſed cum Gal. loc. cit. in cruditate cum

Gal. cõtradictio explicatur.

febre nullo modo esse, sanguinem mittendum, quia virium robur esse nequit cum abundantia succorum crudorum, sed stante cruditate antequam febris adueniat *cautè* vacuandum, idest, partitis vicibus. At qualis cruditas hoc permittit? colligitur ex Gal. verbis *vires imbecilliores*, atque etiam *crudiorum humorum copia*. quæ voces comparatiuæ diminuunt ipsorum essentiam, & idem valent, ac si diceret *vires parum imbecillæ*, & *non valdè crudorum*: nam cum extrema cruditas significet extremam virium debilitatem, & omnino prohibeat Venæ sectionem: parua cruditas indicabit paruam virium imbecillitatem, quæ ferre poterunt paruam, & repetitam (quia est copiosa materia) per venas euacuationem: & hoc pacto est intelligendus Gal.

Sed forsan afferret aliquis Galeni verba 4. de Victu Acut. 111. *Vt ignis prope extinguitur immissis lignis, tum humidis, tum multis nisi quis multitudinẽ sustulerit: sic & in frigidiore ob copiam sanguine, vbi calor natiuus propè extinguitur, præsentissimum est remedium sanguinis missio, quo tempore periculum ita prehenderit*. Oppositio. Cui facilis esset responsio à copia sanguinis Resolutio. grauante per accidens refrigerari corpus ob suffocationem, etiam si adfuerit sanguinis calidi copia, vnde non potest inferri, in frigiditate à crudis succis suffocantibus esse etiam sang. mittendum.

Decimooctauo. Hipp. in Coacis sect. 3. 18. Nouũ.

ver.79. apud Cornarum,& Martianum, & lib. 6. sect. 2. aph.18. Hollerij,& apud Duretum lib. 3. in fine. *Dolores secundum latus in febribus tenuiter consistentes, citra notas, venæ sectio lædit. Et si auersantur cibos, atque Hypocondrium attollitur. Et in perfrigeratione, ac torpore non sine febre detractio sanguinis offendit, & cum melius habere se putent, moriuntur*. 4. affectus hic proponit Hipp. in quibus non conuenit venæ sectio, quo patet error Boralli in omni morbo sanguinem mittentis, & Celsus noster in morbis. *Sanguinem mittere nouum non esse* scripsit. *Sed nullum penè malum esse in quo non mittatur, nouum est*.

Quando in pleuriticis non secãda vena.

Primo. Autem prohibet Venæ sectionem Hipp. in quodam Lateris dolore ἰχνῶς idest qui *tenuis* vt vertit Cornarus, vel *æqualis* vt Duretus. Nam si affectio fuerit leuis, & parua, non aderit magnitudo morbi indicans phlebotomiam: ideo Gal. in quadam læui pleuritide. 3. in 6. epid. 44. noluit sang. mittere: ita Holler. Iacotius,& Duretus Scholæ Parisiensis præclara numina cũ Martiano nostro infœlicẽ iudicant in hoc casu venæ sectionem. si autem intellexerimus dolores æquales, vt contradixtinguantur ab acutis, qui, vnam tantum particulã afficere, sentiuntur, & idem erunt, ac *dolores costarum laxi*. de quibus Hipp. 3. in 6. Epid. 32. & hi sunt sinè notis veræ pleuritidis, vel sanguinis peccantis, phlebotomia offendit hos, quùm enim non fiant à sanguine & in

Pleuritis leuis.

Scholæ parisiensis sententia.

Pseudo pleuritis.

& inflammatione, nocet ſang. miſſio: fieri enim poſſunt à flatu, & pituita Craſſa, in quo Caſu. Holler. *Pituita quidem craſſa lentaque in lateribus hærente, & in flatus reſoluta tendente, & ita diſcruciante ægros, aut intemperies ſola, noxia venæ ſectio eſt.* idem ſentit Iacotius hiſce verbis ſententiam ſuam propalans. *Interdum verò affectus toto genere repugnat, vt cruditas, aut cacochymia ſola. In cruditate enim robur virium non adeſt, & ſecta vena quicquid eſt probi ſanguinis euacuatur, prauus verò (qui in primis potiſſimum venis, quæ ſunt in iecore, & meſenterio, conſiſtit) in totum corpus trahitur. Vbi verò parum à forma ſanguinis factus eſt ad vtrumque exceſſum receſſus, deliberatio non inciditur: vbi plurimùm planè abſtinendum. In cæteris cautiùs agendum præſertim cùm in alium humorem inſigni mutatione ſanguis conuerſus fuerit.* Duretus verò. *exoritur autem à prolapſu catarrhi, non ab orgaſmo ſanguinis: in eo, inquã, dolore phlebotomia nullam vim habet retrahendi catarrhũ concitatũ, nec detrahẽdi conſiſtens. Ergo nec iure nec loco ad eum dolorem præſcribitur phlebotomia: propter eaque tantùm abeſt, vt aliquid opis adferat, vt plurimum noceat: quia multum adijcit catarrho, ipſum gignendo per frigus, eundemque ciendo per infirmitatem potentiæ retentricis, quam infert.* & ex his patet ſecundum veram ſcholam Pariſienſem in dolore lateris ob catarrhum pituitoſum, &

Pleuritis à flatu.

Pleuritis à catarrho.

flatus non conuenire phlebotomiam;ita etiam obſeruamus Hipp. 2.de Victu acutorũ,flatuoſam pleuritidem fomentis ſedare tentaſſe, non venæ ſectione. Vnde ſubdit, *ſectio autem non ſimiliter ſoluit dolorem,niſi is ad clauiculam pertingat*. ita igitur experimento agnouit Hipp.

Dolor lateris à bile in Vẽtriculo.

Martianus autem doctiſſimus com. citati tex. cenſet Hipp. loqui de dolore à materia tenui,& biliosa ventriculum obſidente,& probat eruditiſſimè in tali caſu non conuenire phlebotomiam; quia cachochymia biliosa iuuatur à purgatione, & læditur à phlebotomia; Nam humor noxius tenuitate peccans, ſanguine miſſo adhuc tenuior redditur: quarè accedente febre, quæ ſuccos exurit, & tenuitas augetur, & acrimonia, venæque per phlebotomiam inanitæ cachochymiã bilioſã trahentes, morbum geminant: quia denique per venæ ſectionem Ventriculus magis debilitatur, & acribus ichoribus repletur, quod quidem palam faciunt, & lypothimiæ, & vomitiones à venæ ſectione contingentes, vndè commune præceptum eſt ventriculo laborante à venæ ſectione abſtinendum eſſe,quæ,ſi affecto ſimpliciter ventriculo tantopere lædit, quę læſio expectanda erit,quãdo cauſas morbificas adeò exacerbat?

Cur phleb. nocet.

Aliud eſt phlebotomiæ impedimentum in dolore lateris, quod etiam Hipp. attulit lib. de hum. & 3. in 6. Epid. 5. nimirum ſputatio

ſanguinis. nam ſi in pleuritide expuat æger, quo vergit educere oportet, non autem reuellere: miſſo autem ſanguine pleuritis ſalubris fieri poſſet lethalis. ſed prius dixerat Hipp. *propter inclinationem non item ſanguis exit, ſed pro humoris cognatione talia expuunt.* (ideſt bilioſum, pituitoſum, vel melancholicum) *Nõnunquam aliquibus ſanguinem detrahi conuenit, opportunè in talibus, in alijs verò, vt in talibus non conuenit.* Ecce ex Hipp. non omnibus conuenit phlebotomia, Gal. autem com. 43. *Expedit, inquit, horum ali quibus ſanguinem detrahi, quibus ſcilicet is copioſus eſt, et non dum inſigniter ad alterum humorem conuerſus, Non detrahendus eſt autem in quibus iam mutatus eſt,* Sed placet aurea quędam verba Dureti, loc. cit. adducere, vt Scholares Pariſienſes à præceptore edocti agnoſcant errata, quæ committi poſſunt. *Si tum ex facili, tum cito, & liberaliter expurgetur, ac ſputo flauum exactè permixtum ſit: tum careat omni excurſu, quem ciet febris, omnique coryza, & vrinarum bella ſit coloratio, phlebotomiam non exigat; ſed reſpuat potiùs, & auerſetur: quoniam detrahendo ſanguinem ſputum, quod omni arte ciendum erat, retrahitur, ipſaque ſiſtitur anacatharſis, quæ liberalis erat, & libera, quæque ipſa per ſe facit, vt nihil opis requirat pleuritis à medico: quia tum ſua ſponte quieſcit. Ergo in tali pleuritide, per ſe ſanabili à phlebotomia periculum eſt, ob impe-*

Sputum in pleurit. prohibet phlebot.

Ad ſcholares pariſiẽſes.

Pericula phlebot.

ditam anachatarsim, quæ libertate spuendi & liberalitate, votis naturæ, et Medici respōdebat; ne taceam lateris infirmitatem, quam infert repetita carnificum phlebotomia, quamdiu pleuriticus liberali, & libera fruitur expurgatione sputi, sanguine pauco permixti. ex his panet, non in quolibet pleuritidis tempore secandā esse venam. Sed ante sputi eductionem.

Pleurisis ad septū trāsuersum.

Denique altera etiam Pleuritis est, in qua secundum Hipp. de Victu Acut. Duretum in Hollerij praxi, & in Coac. in fine lib. 2. Prof. Martianum de Vic. Acut. non est secanda vena, sed purgatio adhibenda: inquit, enim Hipp. Experientia ductus, phlebotomiam non soluere dolorem, nisi ad clauiculam pertingat. Gal. tamen phlebotomiam permittit. Valesius, & alij Galenum sequuntur: sed nos experientię Hippocratis magis credimus Duretoque, & Martiano, quàm Galeni opinioni: sed placet Dureti Verba afferre, vt cognoscāt Itali veræ scholæ Parisiensis dogmata, qui scripsit in coacis de pleuritide num. 9. *tale sputum promoueri debet ijs, quæ expurgationem iuuant, molliendo, leniendo, & sputum ciendo, non autem sanguinis detractione retrahi, & impediri, quod vsu venire videmus, non sine mœrore, & nemesi ab istis pragmaticis vulgo dictis, qui omnem pleuritidis curationem exigunt in sang. detractione sæpius iterata quamdiu pleuriticus huiusmodi sputa expurgat cum spe salutis prediuite. O homines Reipublicæ* cala-

calamitosos, atque funestos! Ipsam pleuritidem quæ sua sponte nullius operis indigens cum tali sputo quiesceret ex euentu reddunt mortiferam sed hic addere liceat, quod Cel. Aurel. ex Asclepiade c. de Pleuritide, & ex hoc P. Martianus in Antiparalogismo, atque Holler. 1. aph. 2. referunt, obseruasse nimirum veteres, pleuriticos, quibus secabatur vena Romæ, & Athenis male habere, quod vtraque ciuitas magna ex parte esset obuersa austris; contra in Paro, & Helesponto bene habebant, quia hi obiecti sunt ventis septentrionalibus. *sic Narbonenses Medici* (inquit Holler.) *reprehendunt Medicos Parisienses, tanquam ad aperiendam venam audaciores. At Parisÿs facile phlebotomiam ferunt, quia perflatur* à ventis aquilonibus. Narbonenses verò, & Lugdunenses non ita facilè, ea præsertim parte, quæ austrum, & mare mediterraneum spectat. Quo fit, vt Parisienses pleuritici bene habeant à missione sang. Narbonenses verò, ac Lugdunenses lædantur.

Decimonono. Prohibet venæ sectionem Hipp. *si æger auersetur cibos*, in cibi fastidio; ideo dixit nunquam satis Laudatus Auicennas. *Caue præterea tibi ne fastiditum phlebotomes; sed prolonga ipsum ab hoc, vt ei fastidium digeratur. Et tibi etiam caue, ne subtilitatem sensus oris stomachi habentem, aut ipsius debilitatem, phlebotomes, & infœlicem, ex generatione choleræ rubeæ in ipso; huiusmodi namque sibi* 19. *Nocũ.* In cibi fastidio.

cauere debet à nimia quoque audacia in minuendo, & proprie quùm est ieiunus. Sensus verò subtilitatem oris stomachi habentem dignosces, propterea quod à rerum mordicantium deuoratione molestatur. Et habentem oris stomachi debilitatem cognosces ex desiderij ipsius debilitate, et doloribus oris stomachi, & habentē os stomachi aptum receptioni cholera rubræ, & in quo ipsa etiam multum generatur dignosces ex perseuerantia nauseæ ipsius, & propterea quod choleram quaque hora vomit, & ex oris ipsius amaritudine. Isti namque quum phlebotomati fuerint, oris stomachi conseruatione non præmissa, accidet inde timor magnus & quandoque moriuntur inde. Sed à Galeno

Phleb. nocet biliosis.

edoctus fuit Auicenna. 9. meth. cap. 5. *Quibus os ventris, aut amara bile abundat, aut imbecillum est, aut supramodum sensile à sanguine detrahendo dehortantur.* Martianus censuit Ventriculi hoc fastidium oriri à bile, & ideo nocere phlebotomiam: Iacotius verò ait, quod inappetentia venæ sectionem in febribus prohibet, cum à crudis humoribus existit. Duretus autem pluribus doctissimè ostendit in cibi fastidio dicto sine febre non esse secandam Venam; signum enim est ventriculi exoluti, & facultatis eius emortuæ, vel à catarrho vitiatæ, & ait. *Hìc venam secare, nihil aliud est, quàm hominem iugulare: quoniam venæ sectio, periculi loco adijcit, ac viribus detrahit ipsasque iam morbo fractas, ac genio defraudato*

per

per τὴν ἀποσιτίαν collapſas ad exitium planè præcipitat.

Vigeſimo. Prohibetur ab Hipp. Venæ ſectio ſi quis habeat tumidum Hypocondrium Holler. ait. *Poteſt quidem attolli flatibus, vbi non conueniat phlebotomia. Poteſt tumore laxo, & indolente tuberculo, vbi nec ea tam prodeſſe, quam nocere poteſt.* vult tamen in Hypocondriorum inflammatione omninò ſecari venam. Iacotius non diſſidet, quia in ſcirrho cõfirmato, aut multis cruditatibus circa iecur collectis, aut cum à flatu eſt, non iuuatur à venæ ſectione. At Duretus tres adducit cauſas Hypocondriorum inflatorum: inflationem, inflammationem, ſcirrhum: & inflammationi concedit ſang. miſſionem, negat in ſcirrho, & flatu, ne maior cruditas, quæ flatuum parens eſt, ex ſang. miſſione excitetur calore minuto. Botallus tamen amethodus in omnibus doloribus à flatu, & in cauſa frigida, et in omnibus partibus, vult ſecari venam. Sed Martianus cenſuit Hipp. verba facere de Hypocondrio tumido propter bilem: nam febris adeſſe videtur, qua præſente Hipp. prohibet venæ ſectionem vt 5. in 2. Epid. verſ. 10. *Si verò vlcus fuerit internas venas ſecato, ſi non febricitet,* & paulo infra. ver. 18. *Quicunque de repentè voce deſtituuntur ſi ſine febre fuerint venam ſecato.*

20. *Nocũ.*

In Hypocõdrio tumido.

Feb. prohibet aliquã do phleb.

Vigeſimoprimo. Alterum etiam nocumentum à M. Rullando de Venæ ſect. ſcriptum

21. *Nocũ.*

& à me

Longa cõ-ualeſcẽtia. &c à me, ac meis Romanis medicis obſeruatum, quod, qui multa vſi ſunt ſanguinis euacuatione longiſſimam habent conualeſcentiam: habitus enim refrigeratus, penuria ſang. & caloris, ac Hepar imbecille, non ſinunt ægrũ adipiſci robuſtas vires, & Gal. id docuit. 9. meth. 10. vt ſupra pag. 54. ſcriptum à nobis eſt.

22, *Nocũ*. Vigeſimoſecundo. Abuſus eſt venæ ſectionis in affectibus articulorum. quos Hipp. non venæ ſectione, ſed purgatione curare tẽtat: per bellè autem Bonauent. Grangerius in ſua admonitione ad Botallum p. 87. oſtendit venæ ſectionis abuſum in hoc caſu. *nam Experientia ſæpe didicimus* (inquit) *frequentem ſanguinis detractionem Arthriticos præſenti quidẽ moleſtia liberare, ſed maioris poſtea in morbum procliuitatis occaſionem eſſe*. refrigeratur enim corpus ex quo dolor quieſcit, & fluxio tunc reuellitur, ſed corpus fit debilius, coctio vitiatur, excrementaque in corpore augentur, nam *Calor imminutus pro laudabili ſanguine ſeroſum gignit, qui à partibus, quæ articulos circumamplectuntur, ad nutritionem attractus, in alimentum partis cedere nequit, partium imbecillitate, & ſanguinis attracti vitioſa qualitate vnà conſpirantibus, vnde articulorum dolores recrudeſcunt*. Ego autem vidi aliquos, qui in dolore podagrico Hirudines parti affectæ applicabant, & ſtatim dolor ſedabatur, ſed breui redibat cum oedemate,

Articuli læſi à phlebot.

Hiſtoria.

te, & acerbior ob refrigeratam particulam.

Vigeſimotertio. Abuſus eſt, quem ex Ludou. Sept. in Animad. med. lib. 4. num. 2. afferre libet. *In ſanguine detrahendo cauendum maxime, ne quanto putriorem, & deterioris conditionis ſanguinem è vena profluere viderimus tanto maiorem quantitatem effluere ſinamus, quod plurimos facere obſeruamus: tali enim exiſtente ſanguine: & pauciores ſubeſſe ſpiritus conſtat, & vires facillime ſolent collabeſcere*. optimè autem ſcripſit longa experientia edoctus, putredo enim per venæ ſectionem non tollitur, teſte Gal. ſed per purgationem: Gal. autem 1. ad Glau. cap. 11. in Quartana. *Si vena inciſa* (inquit) *is qui fluit, niger videatur ac craſſus* (*præcipuè verò in ijs, qui liene laborant, huiuſcemodi viſitur*) *audacius mittendus eſt. qui ſi flauus, aut tenuis apparuerit ſtatim ſupprimendus*. & ſubdit Steph. Athenienſis in com. *metus enim eſſet, ne eo vacuato vires diſſoluerentur*. nam ſi vitioſus non eſt, cur euacuandus? non videtur eſſe vitioſus, quia non apparet craſſus, & Melancholicus, qualis debet eſſe ad efficiendam Quartanam, ſi verò fuerit niger large vacuandus, quia febri materiam ſuggerit, & illa nigredo indicat aſſationem, quæ minuitur Venæ ſectione refrigerato corpore. putredo autem non tollitur.

23. Nocū. — Ne ſang. putridus extrahatur — Sang. optimus nõ̃ mittendus.

Vigeſimoquarto. Admonemus iuniores Medicos noſtroſque diſcipulos ne ſanguinem

24. Nocū.

mit-

mittant ijs, qui immodica Venere sunt vsi. *Tibi Caue* (inquit) *in minutione sang. post coitũ.* Sed Botallus. cap. 18. id negat & ait sumendam indicationem à morbi specie, ac magnitudine, & Venarum plenitudine, ac se multis post coitum ægrotantibus copiosè sanguinem demisse, quamuis enim copiosa fiat spirituũ animalium, & vitaliũ resolutio, non tamen fit tanta materiæ in venis existentis inanitio, vt si contigerint renum inflammationes, quæ plerumque à nimio concubitu fiunt, sang. non debeant mitti? cum dictæ inflammationes affluente sanguine calidiore ad partes motu, & labore calefactas, vel accedit feb. & sæpe præcessit vsus calidiorum, multorumque ciborum ad roborandum coitum.

Immodica Venus.

Botallus.

Responsio.

Resp. etiamsi morbus phlebotomiam requirat, tamen non existente viriũ robore, non esse peragendam. ex multa enim venere. (vnam enim vicem non numero, quamuis quosdam etiam viderim ob vnicam vicem obijsse intempestiuè factam) virium robur exoluitur vnde Gal. 3. in 3. Epid. 87. *Venus neruis & Cerebro nocet, vires elidit, & debilitat*. & 5. in 6. Epid. 26. *venus exiccat omne corpus*. & Aetius. ser. 4. cap. 41. *Venus* (inquit) *maximè debilitat corpora natura imbecillia, rarefit ipsis cutis ex vehementi motu, & plurima fit per transpirationem discussio, ac exhalatio, & propterea siccitas, aliquando etiam frigiditas sequitur, tum propter raritatem, tum propter caloris*

Hipp. non purgat defassatos à Coitu.

tran-

tranſpirationem, ac ſudores. Hipp. autem 4. Acut. 115. negat med. ijs dandum eſſe, qui ex Venere laborant morbo. cuius ratio deſumi poteſt, quia l. de Genitura initio, *ſecernitur* (inquit) *quod in corpore robuſtiſſimum. Argumentum eſt, quod Veneris vſu paucula adeò re emiſſa imbecilles reddimur*. & cur Eunuchi debiles, an quia ſemine carent?

Vigeſimoquinto. Aliquando ſanguinis emiſſio ſterilitatem inducit. Hipp. de aere, aquis, & loc. num. 51. de Genitura. 3. de locis in hom. 7. Venas retrò aures ſectas ſterilitatem inferre ſcripſit. Nam ea ſectione facta *& multo ſanguine emanante ſomnus ſcythas corripit præ imbecillitate*. hæc igitur venæ ſectio maxime debilitat, forte, quia per eam multi ſpiritus Animales reſoluuntur: vnde corpore refrigerato, & debilitato non arrigitur. idem nos contigere dicimus etiam alijs venis nimis copioſè, & frequenter euacuatis; quia corpus violenter refrigeſcit: ex quò morbi frigidi oriuntur, inter quos eſt priuatio coitus, & ſterilitas ob ſemen infœcundum, & qui fœcundus eſſe poteſt, in corpore imbecilli? redditur certè ſemen frigidum, & quale eſt decrepiti ſenis. auditè Fernel. l. 2. meth. med. c. 16. *Neque tamen confidentius, atque audaciùs, crebrior venæ ſectio adeunda. non parum enim ſpiritus caloriſque demit, ac in ſenectutem immaturam, & hanc morbis grauibus obnoxiam, præcipitat: cuiuſmodi ſunt Ca-* *che-*

25. *Nocu.*

Sterilitas.

Fernelius.

chexia, Hydrops, Arthritis, Tremor, Paralisis, Apoplexia, Impensius enim refrigerato natiuo calore, humidoque primigenio imminuto, viscera languescunt cruditas dominatur, quætot malorum causa fit, atque origo. ecce quid statuit Parisiẽsis Hippocras de frequentiphlebotomia. Gal. autem de cucurbitulis cap. 4. *Eodem anno venam frequenter incidere, minimè quidem rationi consentaneum arbitramur, quandoquidem cum larga sanguinis copia vitalis quoque spiritus emittitur, quo sanè absumpto, crebrius quidem, moles vniuersa frigescit, tum naturales functiones omnes deteriores redduntur*. Iubertus etiam prohibet frequentem phlebot.

Quæ posset afferri. Possem multa alia afferre de abusu Venæ sectionis in cacochimia. Obstruc. in febribus putridis, & intermittentibus, & pestilentibus, in peste ipsa, in Variolis, in morbillis, in scabie, Dysenteria, & in alijs morbis, dum aliqui sine distinctione vlla, absque methodo omnibus promiscuè dictis affectibus sæpe, & copiosè sang. mittere non cessant. sed video Epist. hanc quam breuem esse volebam, nimis excreuisse ergo receptui canam, iterum, atque iterum admonens dispulos meos, quos præ Vrbani VIII. P.M. benignitate, & Illust. Card. Barberini humanitate pro officio instruere debeo,

Admonitio. ne se permittãt seduci ab abusu aliquo, vt magis quam conueniat [Morbo, Regioni, aeris constitutioni, ætati, habitui exercitio, temperamento, viribus, & alijs considerandis ante

phle-

phlebotomiam, ægrotantibus sanguinem educãt, sciantq; deteriùs esse peccatum in excessu, quam in defectu; nam excessus tendit ad mortẽ, nec à natura, vel arte emendari potest, defectum verò sæpa natura supplet, & ars iterũ perficit. Et inter omnia dum Romę commorãtur animaduertãt, & credant Veterũ nostrorum Experimentis rariùs in hoc cælo magnã conuenire sang. euacuationẽ; quæ tamen quãdoq; non est prohibenda Credantq. magis experimentis plurimorũ Medicorum, quã vnius, vel alterius. Atque fidem adibeant ijs, quæ prę clarissimus Alex. Petronius Gregorij XIII. P. M. medicus, vir insignis, & in medica arte exexcitatissimus. l. 1. de Victu Rom. c. 2. scripsit. hisce verbis. *Cum his quoq; illud memoria perpetuo tenendum est, quod hic aer, vt frumenta, & cætera, quæ nos alunt, celeriter macerat; sic nostra corpora, & flaccida, & vt vulgo dicitur frolla, latinè forsan fracida, continuè reddit; adeò mirùm non sit si neque copiosam sang. missionem, neque insignem purgationem, hic facile tolerent*. recte igitur cum Auic. dicere possumus Medicis sanguinem missuris *Caue, Caue*: nam plurima imminent pericula ex abusu sang. missionis, & quotiescumque Auic. dixit *Caue* sequutus est Hipp. atque Galenũ, eandẽ venæ sectionem cautè, & non temere faciendã prius docentes. sed mirùm profecto est quosdam reperiri, qui dicant se in Nosodochijs curantes pauperes, egenos, ob inediam, prauum

Alex Petronius.

Abusus.

uum

uum victum, paupertatem, labores, frigora, calores, & huiusmodi alia ęgrotantes, frequentiorem, & copiosiorem in ijs adhibere vacuationem sanguinis, quod expresse est contra Galenum, rationem, & vera experimenta artis, qui. 11. meth. c. 15. *Sanè accidit* (inquit) *vt in eiusmodi morbis* (idest præcordiorum phlegmone) *diuites potius, quam pauperes perperam curentur: quia inter initia quidem sanguinis missionem maior eorũ pars propter mollitiem non admittit, tametsi magis, quam pauperes redundantiæ sanguinis affectibus sunt obiecti, vt qui magis, tum cibis se impleant, tum in ocio viuant*. tandem concludam, studiosi Iuuenes, Venæ sectionem sapienter esse adhibendam, cautè, & liberaliter, non temerè, non excessiue, neque defectuosè, propter ea, quæ exposui pericula, deducentia ad vltimum terribilium idest Mortem, & hæc de abusu Venæ sectionis sint satis. in sequenti epistola tradam verum ipsius vsum, & idoneum phlebotomiæ modum, tempus, quantitatem &c. Valete interim, & plaudite.

Conclusio.

F I N I S.

Blood
Castelli